

Gratis

Nummer 4 - september 2013

www.arden-nature.be

de Ardenennen **BLIK OP**

het trekpaard
en de mens

Nieuwe blik op
de **GROTTEN** van **HOTTON**

Nieuw **GR** wandelpad
langs de **LESSE**

Kies voor een '**OPEN**
BOSVERBLIJF'

De Grote Routepaden

Langs de Lesse
op het GR129 Zuid

8

DE ONDERGRONDSE ARDENNEN, het vervolg

- 9 In het hart van de grotten van Hotton met een speleoloog
- 13 De rijkdom van het Land van Salm: de gele slijpsteen

DOSSIER "TREKPAARDEN"
BOOMSLEPEN, FOKKEN, TOERISME...
22 De Route van Belgisch Luxemburg

16

4 Christian COLLET: de Ardennen op ansichtkaart

16

TOCHTEN

Cahier

32

« Ik mocht wel niet, maar zodra ik de paardenbellen hoorde, liep ik naar buiten om ze te zien aankomen. Ik zag een licht dampende kring, een mengeling van paardenzweet en adem. De mistige massa kwam dichterbij en dan zag ik de paarden met daarachter mijn vader en broer. Net als de madeleines van Proust, zie ik dit beeld nog vaak in mijn gedachten ... als je hier geboren bent, kan je niet anders dan van trekpaarden houden. »
Claudy Lepère (lees p.26)

Bewondering, affectie, respect, liefde...

In feite is het een gewoon werkdier, maar toch genereert "onze" ardenner nog altijd intense emoties. Iedereen die er ooit mee werkte, ploegde, bomen versleepte of sneeuw ruimde tijdens de strenge winters van vroeger, herinnert zich vast deze emotionele momenten.

Getuige is deze lezer, die zijn lange en mooie brief met herinneringen eindigt met:

« Het is geen nostalgie maar trots die me drijft: het zijn echte pronkstukken die onze Belgische fokkers al jaren lang kweken! Dit levend erfgoed is uniek, vandaag de dag zou iedereen deze paarden moeten kennen en koesteren. Het doet me plezier om te zien dat ze hier en daar terug worden ingezet voor karweien. Ik wens dat veel jongens en meisjes die nu opgroeien de complicitéit van deze trouwe reus ook weer zouden kennen. »

Deze "trouwe reus" krijgt een belangrijke plaats in dit magazine. Want hij verdient het meer dan wie ook, hij verdient respect en bewondering.

Wat we met deze pagina's willen bereiken? De trots en het plezier doen herleven van de mensen die er dagelijks of occasioneel mee werken. Maar ook en misschien nog belangrijker, dat de jonge generaties de liefde voor deze paarden mogen ontdekken. Hun stille kracht, hun edelmoedigheid en de ondefinieerbare sterke relatie die ze met de mens binden, zijn voor ons van grote waarde, een schat die we voor geen geld mogen verliezen.

Veel leesplezier!
De redactie

40 DE 'OPEN BOSVERBLIJVEN'

42 De gîtes Clairière-Ardenne in Louftémont

44 De Ardennen in vogelvlucht

JUL'CUISTOT
Gastronomie aan huis

46

50 WEEKEND VAN DE LANDSCHAPPEN
Landschappen in Beweging in Florenville, Martelange en Muno

54 Alle afspraken met de natuur 59 Kaart

“Ik ben een beetje
zoals een jager:
altijd op de uitkijk”

In deze tijden van internet, digitale fotografie, smartphones en tablets lijkt de prentkaart volledig uitgestorven. Niets daarvan. Christian Collet ging de uitdaging aan: het ietwat stoffige imago van het vakantiekaartje oppoetsen.

Christian COLLET

geeft kleur aan de Ardennen

■ door **Jacques Cornerotte**
foto's © **La Photo Postale**

Al jong gebeten

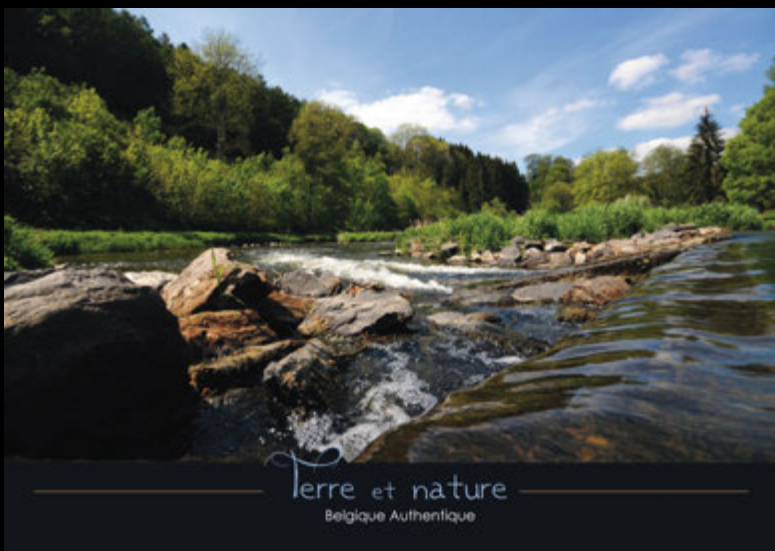
"Net als veel fotografen van mijn generatie", vertelt Christian Collet, "ben ik als kind begonnen met een Praktica die ik van een oom had geleend." Dan volgen familiekiekjes, enkele landschappen... en het is te laat, het beestje van de passie heeft zijn werk al gedaan.

Zijn ouderlijk huis staat in Pondromme en hij gaat naar de middelbare school in Izel. Tussenin neemt Christian de landschappen van de Ardennen en de Gaume sterk in zich op. Hij kijkt al met de scherpe blik van de man die houdt van het licht en de nuances van een stukje platteland.

Na vele jaren in de uitgeverijwereld maakt Christian eindelijk tijd vrij voor zijn eerste passie: hij schuimt heel Wallonië af, dat hij onvermoeibaar fotografeert.

"Ik was altijd verbaasd", gaat hij verder, "dat ik in het buitenland zo'n mooie prentkaarten vond. Ik heb dus beslist om de sprong te wagen: prentkaarten uitgeven die een beetje anders dan anders zijn. De bijzondere sfeer die een beeld oproept, interesseert mij meer dan het onderwerp zelf, ook al stuurt dat mijn keuze wel."

Tegelijk - een kwestie van erfelijkheid wellicht - opent Christian Collet 'Temps livre', vlak naast de kerk in het boekendorp Redu. Tussen de honderden nieuwe boeken voor een verlaagde prijs vindt de liefhebber er zeker een werk naar zijn gading.

De 'postfoto'

'Temps livre' zal dienen als testlab voor een eerste kleine reeks prentkaarten van de streek. Een verzorgde kadring, offsetdruk van kwaliteit, elke kaart krijgt zijn volle aandacht. En het werkt! Dit heeft niets meer te maken met de overbekende 'Groeten uit...'. De bezoekers van Redu zijn er weg van. Christian Collet beklemtoont: *"Mijn beelden wekken emotie op en dat is wat ik zoek: een ogenblik, een vluchtige sfeer vatten, soms een onverwachte ontdekking langs een plattelandsweg."*

Daarvan getuigen die twee Ardenners aan de rand van een graanveld op het einde van de namiddag of deze tractor uit een ander tijdperk die braafjes wacht aan een huis in Laforêt. Kleuren, een licht, een compositie zonder veel franjes. Er is soms weinig nodig om een sfeer van diepe rust te creëren. Want daar gaat het wel degelijk om: enkel met de magie van het beeld een vredig moment, een poëtische pauze inlassen. En een spoor meenemen van deze of gene plek waar je al dan niet toevallig langs kwam, en waar je een ontroerende herinnering aan bewaart.

"In feite", stelt Christian verder, "heb ik niet echt een werkmethode. Soms bespeur ik onderweg plekjes die ik in mijn geheugen opsla met de bedoeling om terug te komen. Maar meestal ben ik een beetje zoals een jager: altijd op de uitkijk, op zoek naar een licht, een ijle nevel of gewoonweg een zekere sfeer die voorbijgaat,

maar die je moet vatten omdat het moment zo gauw vliegt... Ik parkeer de auto en maak een reeks opnames. Het is vaak de emotie van het ogenblik die een foto goed maakt."

Onze fotograaf besteedt de grootste zorg aan de lay-out van zijn beelden. Sober, uitgepuurd maar altijd aanwezig geeft deze uitgekende opmaak het beeld iets extra's zonder het te overvleugelen.

Door de jaren heen greep hij telkens terug naar bepaalde thema's: Bodem en natuur, waarvoor Christian een beroep doet op de grote namen van de natuurfotografie zoals Philippe Moes, Yves Bauduin, Yvan Barbier, Bodem en erfgoed, Vanuit de lucht, De mooiste dorpen van Wallonië, Een opname, een citaat,...

Momenteel telt 'La Photo Postale' (de naam van de uitgeverij van Christian Collet) 250 referenties. Met originele op-lages van niet meer dan 1500 exemplaren moest Christian Collet vaak nieuwe drukken maken. *"Maar ik wil niet verkopen om te verkopen",* zegt hij overtuigd.

Hij werkt ambachtelijk. Van opname tot verkoop doet hij alles zelf, rustig. Hij gaat persoonlijk langs bij de boekhandels en toeristische locaties. En 'La Photo Postale' doet het goed. Wellicht omdat deze postkaarten net dat beetje extra ziel geven die vaak ontbreekt in de massaproducties op de staanders van de toeristische trekpleisters.

terre et nature
Belgique Authentique

terre et patrimoine
Belgique Authentique

Zijn Ardennen

Christian Collet heeft een heldere kijk op de Ardennen als toeristische bestemming: *"We hebben fantastische troeven, landschappen, dorpen, bossen, fauna - hier spreekt het oog van de fotograaf -, maar we moeten vooral van onder die kerktoren vandaan komen. Die enge opvatting overheerst nog te vaak in het beleid om de Ardennen aan te prijzen, alsof elke speler in de toeristische promotie zijn eigen stukje wil vrijwaren."*

Zo gaat veel geld en veel energie verloren, volgens hem, terwijl het veel verstandiger zou zijn om de menselijke en financiële krachten te bundelen om het imago van de Ardennen kracht bij te zetten en ver uit te dragen.

Kleine opmerking: dit gesprek had plaats vóór het concept 'Ardenne' als gemeenschappelijk merkimago concreet vorm kreeg!

Neem dus een kijkje op www.laphoto-postale.be!
Alles over Christian Collet en zijn publicaties wordt er zeer mooi belicht.

Redu • B2

La Photo Postale

Christian Collet
rue de l'Esro, 62 - B-6890 Redu
+32 (0) 61 29 21 70
laphoto-postale@skynet.be
www.laphoto-postale.be

« Faites que le rêve dévore votre vie afin que la vie ne dévore pas votre rêve »
(Antoine de Saint-Exupéry)

© FTBL/Aprosis

Redu Boekendorp

In 1984 werd Redu het eerste boeken-dorp op het continent, om uit te groeien tot de referentie in zijn gebied. Tal van boekenwinkels openden er hun deuren. De meeste zijn gespecialiseerd, zoals in geschiedenis, literatuur, wetenschap, Belgicana, toerisme, kunst, strips,...

Maar er vinden ook heel wat activiteiten plaats. Zo zijn er workshops boekbinden en geschept papier maken, een biologische kruidenier, allerlei winkels, cafés, restaurants.

Het is gewoon een zalige plek, waar ook altijd iets te beleven valt. Het Boekenfeest met Pasen, de oude boekenmarkten, de schrijfbeurzen, de 'geïllustreerde' ontmoetingen of de nacht van het boek in augustus doen de faam van Redu jaar na jaar groeien.

www.redu-villagedulivre.be

Maison du Tourisme du Pays de la Haute Lesse

place de l'Esro, 60
B-6890 Redu
+ 32 (0)61 65 66 99
www.haute-lesse.be

© FTBL/Aprosis

Gezicht op de 'Grande Galerie', de meest uitgestrekte galerij van de Benelux. Een beklijvend moment tijdens het bezoek aan de grotten.
© V. gerber en V. Kalut

OP ONTDEKKING IN DE ONDERGRONDSE ARDENNEN *vervolg*

Grotten, winningsputten van coticule (slijpsteen), middeleeuwse kerkers... laten we op verkenning gaan in de ondergrondse wereld van twee mooie regio's: Hotton in de Famenne, met zijn zoom van kalkheuvels, en Vielsalm in de Ardennen, die wereldwijd befaamd is voor zijn zeldzame steen.

■ door **Pascale Ghislain**

Een duik in de sprookjeswereld van Duizend-en-één-nacht

Kent u de toverformule waarmee Ali Baba de poort in de rots opende, om zo toegang te krijgen tot de schatten die de 40 rovers er hadden verborgen? In Hotton begint het avontuur van de speleologen ook als een fantastisch sprookje. Maar er was meer nodig dan de bewuste zin 'Sesam, open u' om beetje bij beetje de rijkdommen van de grot te ontdekken. Het zou anders al te gemakkelijk geweest zijn. Hier ging het om volharding, durf, nauwgezetheid, maar ook een portie geluk en veel koelbloedigheid waren nodig om bloot te leggen wat vandaag één van de mooiste grotten van België en zelfs van Europa is. Het is de enige toeristische grot van het land die volledig beschermd is. En wel omdat ze bijzonder opmerkelijk is omwille van de zeldzaamheid van haar afzettingen.

Afdaling in Zevende Hemel met zaklantaarn in de mond

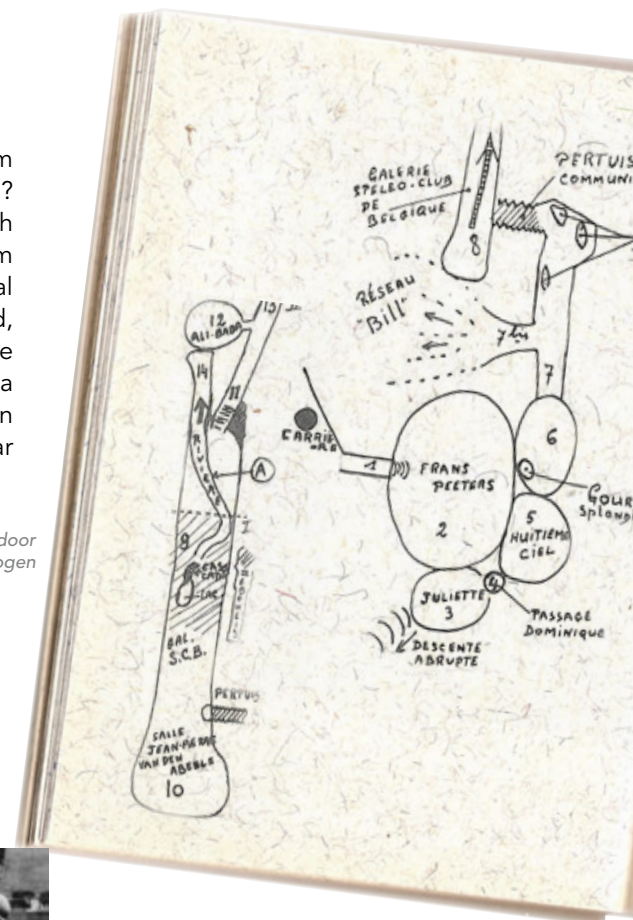
Speleologen als bezeten van nieuwe duistere grotgangen

De entree zag er niet veelbelovend uit. Honderd meter hoog was de rotswand, een loodrechte muur van grauwe steen. Een gapende wond in de beholte bergen van het Oostvallei. In de diepte slingerde de rivier zich door de weiden, maar niemand had daar nog voor.

Het Vrije Volk
15/12/1958

30 november 1958: de ontdekkers van de grot van Hotton, D. Van der Elst, B. Thirry, J-P. Van den Abeele, L. De Backer en F. Peeters in het midden, voorzitter van de speleologieclub van toen

Schetsen door de speleologen

MEER DAN VIJFTIG JAAR NA DE OPHEFMAKENDE ONTDEKKING

Bijna 55 jaar geleden, op 29 november 1958, legt een gat dat in de rotswand van een steengroeve wordt geslagen, een holte bloot. Het achterliggende netwerk loopt zomaar eventjes twee kilometer ver. Overheidsdiensten komen kijken en in de pers verschijnen grote titels. De ontdekking baart veel opzien. De dagen gaan voorbij en zes weken later beslist de exploitant om de ingang weer dicht te gooien, kwestie van ongestoord zijn industriële activiteit voort te kunnen zetten. Zo zal hij zeer mooie zalen onherroepelijk vernietigen. Maar de speleologen hadden wel de tijd gehad om een topografie van de grot uit te tekenen alvorens ze werd afgesloten. In maart 1961 dringen de speleologen, zonder toestemming, met hun klimmaterieel in de opening die een weekend lang weer toegankelijk was. Ze maken een

schacht in het dak en komen terecht in een weide. Het risico loonde, want de grot van Hotton is nu ook bereikbaar via een andere doorgang, die geen eigendom is van de groeve. Het publiek daalt voor het eerst af op 21 april 1962, meer dan 100 jaar na de grot van Han-sur-Lesse. Sinds 2000 zijn de ondergrondse routes verdrievoudigd. Een afdaling tot 65 meter diep leidt naar de ondergrondse rivier. Van 1961 tot 2012 en 7 sifons later, loopt het verhaal verder. De sifon nummer 8 wordt verkend. In 2012 wordt de vijftigste verjaardag van de open grot gevierd.

December 1958: de pers, de autoriteiten, nieuwsgierigen reppen zich naar de plaats van de ontdekking

Het eerste toeristisch logo van de grotten

Met zijn echtgenote aan zijn zijde doet Jean Damuzeaux glunderend en vol trots het verhaal van zijn avonturen

Ontmoeting met een onverschrokken grotbezoeker

Jean Damuzeaux is een onverbeterlijk ontdekker van dieptes. Die grote passie voor deze risicosport heeft hij al sinds zijn dertiende.

"Ik beleefde mijn eerste 'speleologische' emoties in de grot van Bohon bij Durbuy. Natuurlijk evolueerden de technieken intussen en verbeterde het materiaal. Toen beschermde ik mijn hoofd met een helm van het Belgisch leger. Mijn materiaal bestond uit twee henneptouwen, een acetyleenlamp, twee zuurstofflessen, in totaal zowat 35 kilo!"

Speleologie is hier een verhaal van familie, vrienden en passie. De echtgenote van Jean vertrouwt ons toe: *"We zijn altijd wel wat bang als ze weer in de ondergelopen gangen gaan duiken, op weg naar het onbekende. Het water heeft een chocoladekleur,*

omdat het vaak slib en puin bevat. Maar de drang om steeds verder te gaan, is altijd sterker."

Jean Damuzeaux heeft heel wat risico's genomen met zijn duiken in de sifons. Maar zijn allergekste project in de grotten van Hotton was wel het boren van een put die de naam 'Atlas Copco' kreeg, naar de firma die een groot deel van het benodigde materiaal leende. Vandaag maakt deze put van 12 meter mogelijk om nieuwe netwerken te ontdekken met 'droge voeten'. Jean Damuzeaux geeft ook graag door wat hij leert. Vandaar dat hij dan ook een duikschool oprichtte, die tal van jongeren zal opleiden in het verkennen van grotten. Die school heet 'Les Hydronautes' en geniet vandaag wereldwijd erkenning.

© Collection J. Damuzeaux

"Het water heeft een chocoladekleur"

© Collection J. Damuzeaux

Het water als groot kunstenaar

De Ardennen zijn erg rijk aan rivieren die aan de oorsprong van de grotten liggen, die ze miljoenen jaren lang boetseerden in de Calestienne. Deze kalkstrook strekt zich uit van Remouchamps tot Chimay, langs Bomal, Durbuy, Hotton, Marche-en-Famenne, Rochefort, Han, Tellin, Wellin, Beauraing, Givet... De grot van de Kerstman in Han-sur-Lesse (128 meter) of de grot van Lorette in Rochefort (134 meter) behoren tot de diepste grotten van België. Ze hebben ook de langste netwerken: 10.693 meter voor Han, één van de meest uitgebreide van Noordwest-Europa, en 6.595 meter voor Rochefort.

© Gérard Jadoul

DE GROT VAN HOTTON

Door de grot van Hotton loopt de Ourthe. Hier zijn de oudste afzettingen meer dan 500.000 jaar oud. De grot bestaat, en dat maakt precies haar charme, uit een opeenvolging van galerijen in verdiepingen die illustreren hoe de rivier dieper en dieper indrong. Het netwerk is meer dan 5 kilometer lang. Corrosie, erosie, afzettingen creëren een wondere wereld.

De rotsen werden uitgesleten door het koolzuurhoudend water (dat ontstaat uit de ontbinding van de planten en dieren in de bodem), dat zuur wordt. Ze hebben de grilligste vormen. De erosie, die veroorzaakt wordt door het zand of grind dat het water meevoert, maakt dit hele beeldhouwwerk af. Het water graaft dieptes (verticale putten) of galerijen uit (horizontale tunnels).

Soms worden holtes groot genoeg om een mens door te laten. Daarna zal het kalkhoudende water druppel na druppel de mooie stalactieten of stalagmieten vormen. De weg die het water volgt, zal de afzetting kleur geven. Zo geeft het met kalk verzadigde water de afzetting een melkachtig of doorschijnend uitzicht, terwijl het mangaan of het ijzeroxide roze of rood zal kleuren. Het koper geeft dan weer een groen kleedje.

DE GROT ALS SCHUILPLAATS

De grot van Hotton is een schuilplaats voor dolende dieren. Ze is van het 'blinde' type en laat maar kleine openingen voor de fauna die er binnendringt.

Trogloxenen (grotbezoekers) wagen zich in de ingang van de grotten,

maar gaan er niet wonen, want ze zijn niet aangepast aan het leven in een grot. Het zijn de padden, de dasen, de beren, de slangen en ook de mensen!

Troglofielen (grotverblijvers) daarentegen brengen er een groot deel van hun leven door, om te overwinteren, om te jongen. Maar ze komen wel buiten om eten te zoeken, behalve tijdens hun winterslaap. Dat is het geval van de vleermuis.

De troglobionten zijn echte grotbewoners. In Wallonië leven 37 soorten in deze ondergrondse wereld, waar ze zich helemaal thuis voelen, zoals de vlokreeften (niphargus). Ze zijn blind, zitten gevangen in een wereld zonder licht, hebben geen kleur en zijn doorschijnend.

VIDEOBONUS

Ontdek de magie van de grotten van Duizend-en-één-nacht op <http://bit.ly/19zaywG>

© FTLB/L'Aprosia

STALACTIETEN, STALAGMIETEN, FISTELS, KAARSEN, EXCENTRIEKEN...

Stalactieten (pegels) hangen naar beneden en stalagmieten (kegels) groeien naar omhoog. Dat zijn de algemene namen. Meer nauwkeurig worden ze fistel of macaroni genoemd (foto 1), het eerste stadium in de vorming van een stalactiet. Een draperie of druipsteengordijn (foto 2) bestaat uit honderdduizenden druppels die over de wand druipen en er calcië afzetten (gekristalliseerde kalk). Een kaars (foto 3) is een 'kaarsrechte' stalagmiet met een regelmatige doorsnede.

Origineel aan de grotten van Hotton zijn de naaldvormige 'excentrieke' afzettingen (foto 4), die hun naam kregen omdat ze er zo vreemd uitzien. Ze storen zich niet aan de wetten van de zwaartekracht en gaan zowat alle kanten uit.

HOTTON EN DE SPELEOLOGIE: EEN BOEIENDE TENTOONSTELLING OVER HET 'ZEVENDE CONTINENT'

De speleoclub van België en de vereniging van de Grotten sloegen de handen in elkaar om de geschiedenis te schetsen van het onderzoek in de grot van Hotton. Ze haalden hun archieven boven en gaten hun kennis in meer begrijpelijke taal. Het resultaat is een zeer interessante tentoonstelling die u in de inkomhal kan zien. Het is een goede inleiding op het bezoek zelf. U leert er heel wat over het materiaal van de perfecte speleoloog van gisteren en vandaag, over het wetenschappelijk onderzoek in Hotton en elders, over de geschiedenis van de ontdekking van de grot en de inrichting om ze in stand te houden.

In deze ruimte zijn er ook gezelschapsspelletjes, om de tijd door te brengen tot de rondleiding begint.

Buiten is er een speelterrein en een tuin die aan de typische fauna en flora van de Calestienne gewijd is, het gebied dat gekenmerkt wordt door een kalkhoudende bodem. U brengt er beslist aangename momenten door, met als toemaatje een zeer mooi uitzicht over een opmerkelijk landschap.

Het bezoek aan de grot duurt ongeveer een uur. Een lift brengt u daarna weer helemaal naar boven.

MILIEUBEWUST TOERISME

Een bezoek aan de grotten is natuurlijk een hele belevenis, maar brengt ook schade toe aan dit natuurlijke juweel. De beheerders trachten het zo goed mogelijk in stand te houden, met de aanleg van vlonderpaden, met led-verlichting, de uitstippeling van een route voor groepen uit de buurt van de afzettingen. Een deel van het parcours blijft trouwens ontoegankelijk omdat het voorbehouden is voor onderzoek.

© FTLBA/Aprozio (1-3) - FTLBA/PVWilliams (2)

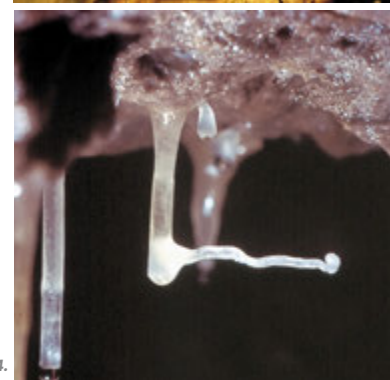
1.

2.

3.

4.

Hotton • B1-B2

Grottes des 1001 Nuits s.a.

chemin du Spéléo Club, 1
B-6990 Hotton-sur-Ourthe
+32 (0)84 46 60 46
info@grottesdehotton.be
www.grottesdehotton.com

DURBUY-ADVENTURE

en zijn SPELEO EXPERIENCE®

© Durbuy-Adventure

FUN, SPORT EN BIJLEREN

Durbuy-Adventure in Rome (Durbuy) ontwierp een grot uit kalkrotsen die een zeer realistisch beeld geeft van het speleologenavontuur, in alle veiligheid. Naargelang uw conditie kunt u uit drie routes kiezen. Vijf zalen zijn gewijd aan de uitleg over het leven in een grot: vorming, grotfauna, afzettingen, onderzoek... Het is een unieke ervaring in zijn soort, opgezet door echte klimspecialisten. Het is ook een aanbod dat kadert in het duurzaam toerisme, omdat het mogelijk maakt om de onderaardse wereld te verkennen zonder de natuurlijke grotten zelf aan te tasten.

www.durbuyadventure.be

Mineralogische rijkdommen van het Land van Salm

Op naar Vielsalm, een paradijs voor de liefhebbers van mooie landschappen, leerling-geologen en mineralogen. Bewegingen van de aardplaten hebben er plooiingen en verschuivingen veroorzaakt en zeldzame mineralen gevormd. Deze mineralogische rijkdom wordt al erg vroeg ontgonnen, maar altijd wel op een ambachtelijke manier. In dit deel van de Hoge Ardennen is de aarde niet erg vruchtbaar en dus is er geen intensieve landbouwexploitatie mogelijk. Deze andere bron van inkomsten kwam dus als geroepen: de ontginning van leisteen, witgele slijpsteen en andere mineralen. Vandaag zijn er nog altijd sporen te vinden van dit opmerkelijk industrieel erfgoed, dat dringend aan opwaardering toe is.

EEN VERBORGEN SCHAT

'Novaculiet' is niet de naam van een smadelijke ziekte, maar wel de wetenschappelijke benaming van rotsgeesteente dat 480 miljoen jaar geleden werd gevormd en beter bekend is onder de naam wetsteen (coticule). Het gesteente bestaat uit microscopische granaatkorrels, is uitzonderlijk hard en heeft de juiste slijpeigenschappen om al wat goed moet snijden, te wetten en vooral te scherpen. Geen enkele andere natuurlijke of kunststeen kan een scheermes zo vlijmscherp maken. Een mes met een perfect gepolijste snede kan een dun blaadje papier snijden zonder enig scheurtje.

Dit wonder van de natuur is enkel te vinden op de zuidelijke rand van het Massief van Stavelot. De vindplaatsen zijn gespreid over de gemeentes Vielsalm, Lierneux (Sart en Lierneux)

en St-Vith (Recht). Het wordt al vroeg ontgonnen en op de markt gebracht in de hele wereld. Vandaag wordt het nog altijd geproduceerd in een openluchtgroeve. Maar om met de tijd mee te gaan, worden de bestellingen via internet verwerkt. De internationale faam van de steen van Vielsalm taande nooit en hij wordt nog altijd op grote schaal verkocht in verre zowel westelijke als oostelijke landen, zoals Rusland, Oekraïne, Canada, de Verenigde Staten, Brazilië...

In de eerste wereldoorlog werd de gele slijpsteen gebruikt door het plaatselijk verzet, de leden van een inlichtingendienst. De steen werd gezaagd en uitgehold om als bergplaats te dienen voor boodschappen, en dan weer dichtgelijmd. Geen mens die iets merkte. Door hem een beetje te verhitten, kon de steen weer opengemaakt en weer gedicht worden.

HET MUSEUM VAN DE GELE SLIJPSTEEN

In deze oude werkplaats voor de fabricage van scheersteen uit 1922, geeft Charles Legros, leraar op rust en erudiet conservator, ons meer toelichting: "Het museum is een oude fabriek van scheerstenen. Alle machines, die met oude motoren werden aangedreven, staan er nog. Net als de lange zagen die de stenen moesten splijten, en de slijpmachines, grote gietijzeren schijven voor het polijsten van de steen.

De wetsteen wet de scheermessen, scharen en messen van particulieren, ambachtelijke slagers, houtbewerkers, instrumentenbouwers. Al deze beroepen vereisen scherpe messen en dus ook een uitzonderlijke wetsteen. In het Italiaanse Cremona wet de vioolbouwschool haar zeer gespecialiseerde scharen met steen van Vielsalm. Rabbijnen, mohammedanen gebruiken ook de gele slijpsteen voor het wetten van de messen voor hun religieuze rituelen."

Musée du Coticule

A.s.b.l. "Val du Glain, Terre de Salm"
rue du Coticule, 12
B-6690 Salmchâteau (Vielsalm)
+32 (0)80 21 57 68
museeducoticule@skynet.be

Vielsalm • D1

1. Oude werkplaats voor de vervaardiging van wetsteen
2. Een coticule-ader in schistgesteente

© VINCENT DUSEIGNE

3. Na het ontginnen, splijten en polijsten wordt de scheersteen op een schistbalk gekleefd

© FTLB/PWillems

© FTLB/P.Ghislain

© FTLB/Pierre-Yves Saugne

Mooie ontmoetingen in de Salmstreek

© FTLB/A.Segers

Bernadette Remacle begeleidt tochten en is geboren in de Salmvallei. Ze is erg verknocht aan haar geboortestreek. Zij is het die ons naar de oude sites zal leiden waar de gele slijpsteen ontgonnen werd. Haar wandeling rond het thema van de steen is 7 kilometer lang. De route loopt langs het kasteel van Salm, dat zich trots opricht op zijn rotspunt. Daar zal eigenares Anne de Bremaecker ons zeer gastvrij onthalen. En welbespraakt is ze ook nog. Daarna brengt het parcours ons naar het museum van de witgele slijpsteen.

1.

Bernadette Remacle (links) en Elizabeth Soetaert, allebei streekgidsen van de toeristische dienst van Vielsalm-Gouvy

Samen met Bernadette trekken we naar de toeristische dienst van Vielsalm. (Mis zeker de ontdekkingsroute niet die de ziel en de geschiedenis van het grondgebied vat, in een smeltkroes van wetenschap en poëzie). We volgen de voetsporen van de vroegere mijnwerkers. “Deze wegen werden aangelegd met schiststeen die overal te vinden is. De kasseien worden op de smalle kant geplaatst. Muren van droge steen bakenen deze wegen af, die nog de sporen dragen van de oude karrenwielen (foto 1).

Fylliet of leistein werd op grote schaal ontgonnen in de streek, in openlucht-groeves of in galerijen. Het werd gespleten in leien, tegels of blokken. De ‘Salmiens’ waren erg bedreven in het slijpen van schist, zoals blijkt uit de grafkruisen en –stenen die wijzen op het bestaan van heuse dynastieën van slijpers.”

Wat verder zijn verticale putten te ontdekken die ‘blindschachten’ werden genoemd (foto's 2 en 3). Ze zijn 30 tot 40 meter diep en leiden naar de smalle slijpsteenstroken, tussen de schistlagen. Deze sites zijn niet beveiligd.

Deze sites zijn niet beveiligd. Het is dus sterk aanbevolen om ze samen met een gids te bezoeken.

2.
3.

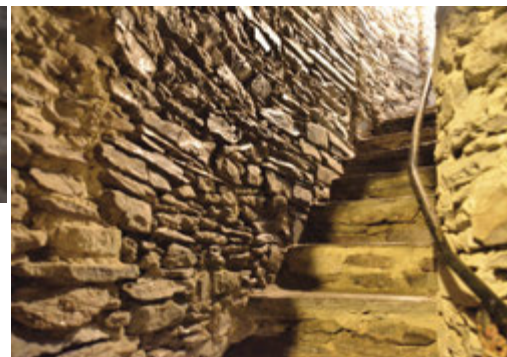
De wandeling gaat verder in het beverde bos van Bonalfa. *"Het is een tegelijk magische en vreselijke plek, want hier vonden sabbats plaats in de aanwezigheid van de duivel in hoogsteigen persoon, en van talloze heksen (macralles), met Gustine Maka als beroemdste."*

HET KASTEEL VAN DE GRAVEN VAN SALM

Er is nog maar weinig over van het landgoed van de graven van Salm, hoogstens een versterkte poort met kleine openingen, droge grachten en een deel van de omwalling. Dat geeft toch wel een klein idee van de monumentaliteit van de defensieve architectuur uit de veertiende eeuw.

Anne de Bremaecker, onze dynamische gastvrouw, legt uit: *"De muren zijn 5 meter dik en 12 meter hoog. Ze bestaan uit schiststeen en arkose en werden 'in extremis' van de sloop gered. De Amerikanen vonden het immers handig om de materialen te hergebruiken tijdens hun offensief. Ik maakte als kind de heropbouw van een deel van de muren mee. Er zitten nog altijd zalen verborgen, waaronder een kelder met een visgraatgewelf die als gevangenis diende."* Boven op de top van de torens, verschijnt het dorp Salmchâteau, helemaal in paarse schist.

Tijdens de Open Monumentendagen laat onze zeer vriendelijke gids het publiek nader kennismaken met de locatie.

Toeristische Dienst van Vielsalm-Gouvy

avenue de la Salm, 50
B-6690 Vielsalm
+32 (0)80 21 50 52
info@vielsalm-gouvy.be
www.vielsalm-gouvy.be

Vielsalm • D1

MACRALLES OF « NEURES BIÉSSÉS »

Het is een oude traditie in Vielsalm. Op 20 juli barst de heksensabbat los. Een bonte optocht trekt van het gemeentelijk park naar de 'Tienne Messe' vlakbij het centrum. Het doel is de sleutel van de stad, het symbool van het burgerlijk gezag, stelen van de burgemeester. De volgende dag gaat de slotstoet uit en begint het feest van de blauwe bosbes, dat eraan herinnert dat deze lekkere vrucht welig bloeide op de velden van de Salm, en daar vaarden de honderden plukkers die ze in België en in het buitenland verkochten, heel goed bij. De blauwe bosbessen en hun afgeleide producten zoals pasteien, likeur, taart en snoepjes, worden verdedigd door de broederschap van de blauwe bosbes, die elke eerste zaterdag van september zijn kapittel bijeenroep. Info: www.vielsalm-gouvy.be

WANDELING 'VICTOR HUGO'

Victor Hugo schetste de indrukwekkende ruïnes van het kasteel omstreeks 1862. Hij kwam onder de charme van de poëtische sfeer van de omgeving. Een wandelroute van 7 km is trouwens aan hem gewijd. Deze vertrekt aan de Madeleine-brug in Salmchâteau. De wandeltocht is beschikbaar bij de toeristische dienst van Vielsalm.

Twée Ardenners, het Trekpaard en de Mens

■ door **Rita Dupont** en **Pascal Willems** met assistentie van **Christiane Dujardin**

Foto's van het dossier: © **FTLB/P.Willems** en '**La Route du Luxembourg belge**' (p. 22 tot 24)

Het PAARD als UITSLEPER

“Koop een paard
en trek het bos in”

Wat het vak zo boeiend maakt

Plaats van afspraak is het 'Bois Notre-Dame' ergens op de hoogtes van de Semois. "Je zal de vrachtwagens langs de weg zien staan", luidde de tip van Jean-Claude Louis. Het is daar waar de stoere uitsleper van Bertrix, die bekend staat als de bonte hond in de kleine wereld van trekpaarden en uitslepers, aan het werk is met zijn zoon Mathieu en hun leerling Hugo Beghuin van Les Hayons.

Jean-Claude begon in het vak in '76. "Ik was 15 en ik had genoeg van de schoolbanken", vertelt hij. "Mijn leraar vond mijn resultaten zo teleurstellend, dat hij me de wijze raad gaf om een paard te kopen en het bos in te trekken! En dat heb ik dan ook gedaan. Nu ik er op terugkijk, was dat een goede keuze. Het beroep is sterk veranderd. In het begin van de eeuw was uitslepen geen beroep op zich, maar een aanvulling. Veel gezinnen hadden hun eigen paard en trokken naar het bos in de winter. Dankzij dat uitsleepwerk heeft mijn vader nooit een rund moeten

verkoopen om te overleven... Ik had eigenlijk nooit gedacht dat mijn zoon er zijn beroep van zou maken. Ik beschouw het paard als een partner. Wij hebben erg bevoorrechte relaties met sommige paarden. Vandaag werken wij met 'Mira du bonheur', een merrie met 10 jaar ervaring, ik zou zelfs zeggen mijn oude merrie, en met Gilbert, een vierjarige ruin die ook het vak leert in onze kleine ploeg." De twee paarden reageren meteen op ons. Mira toont dat ze soms niet luistert als ze geen zin heeft of trager gaat werken als ze daar wel zin in heeft. En Gilbert doet wat opschepperig in het modderbad. "Omdat we al zo lang samenwerken, kennen we elkaar ook goed, onze paarden en wij. Er is veel respect en dat tonen wij op de eerste plaats door ze goed te verzorgen. In het woud eten de paarden vóór ons 's ochtends en daarna nog 5 tot 6 keer tijdens een werkdag in het bos. Ze zijn goed beslagen en uitgerust met een uitstekend tuig. Een paard kan alleen maar efficiënt werken in goede omstandigheden..."

Vader en zoon, paard en machine

Mathieu was nog maar vijf toen hij al met zijn vader meeging naar het bos: “En acht toen ik al zelf uitsleepte! Op mijn negentiende heb ik er mijn beroep van gemaakt. De eerste zes maanden werkte ik samen met mijn vader. Dat was best een hele opgave. Twee generaties botsen al eens. Maar hij heeft jaren ervaring en dat is onbetaalbaar. Momenteel werken wij per m³, terwijl anderen per uur of per dag werken. In deze tijd vullen paard en machine elkaar aan. En de ervaring leert ons wat het meest efficiënt is. Voor minder dan 500 dm³ of onder de derde dunning kan niets het paard vervangen. Een wat woelige beek, een drassige bodem... het blijft onverstoortbaar.” Vandaag geeft Mathieu zijn kennis al door aan leerling Hugo: “Sommige leerlingen hebben meer aanleg dan andere. Ze voelen het paard beter aan. Een goede relatie met het dier, dat helpt. Het paard reageert snel op een geruststellende stem.”

Voor een andere morfologie

Jean-Claude Louis staat bekend als een man met het hart op de tong. Een staaltje... “Ik vind het jammer dat de stamboeken niet meer het trekpaard selecteren op basis van zijn werkvermogen. De juryleden spitsen zich toe

op de fokwijze. Morfologisch moet dat paard veranderen om nog beter te werken. Het Ardense trekpaard was een werkpaard tot in 1965 en werd daarna een slachtpaard. Het kreeg meer spieren en vet, maar niet altijd op de juiste plaats. Het is goed om weer aan te haken bij het aspect ‘trekpaard’, maar zonder daarom de economische aspecten te negeren van een paard dat erg kostbaar is om samen met de mens in het bos te werken.”

“Sleper word je al slepend...”

Hugo kent het paard door en door. “Mijn grootouders hadden een manege in Ave-et-Auffe. Ik ben geboren in een familie van paardenhandelaars. Ik rijd een beetje paard en ik men al twee jaar enkelspannen. Als ik de trekpaarden bekijk, merk ik dat ze anders en indrukwekkend zijn door hun kracht en hun efficiëntie, ook al lijken ze traag. Ik wou erg graag uitsleper worden en heb mij bij de dienst voor arbeidsbemiddeling dus ingeschreven voor drie ‘inleefweekends’ om het vak beter te leren kennen. Daarna ben ik les gaan volgen bij Jean-Claude en Mathieu. En trouwens, een paard doet nooit vervelend en zeurt nooit!”

“Het paard reageert snel op een geruststellende stem”

“Het paard was
toen heilig”

Een ONTMOETING tussen TOPPERS

Michel Ectors en Alphonse Gillis

Wat kunnen een onderwijzer uit het land van Bastenaken en een docent geneeskunde in Brussel nu toch wel gemeen hebben? De passie voor het Ardense trekpaard, jandorie!

Dit dier dat als symbool van de Ardennen kan gelden, verbindt als het ware twee toppers op hun eigen vakgebied, Alphonse Gillis en Michel Ectors.

De doctor en...

Michel Ectors is voorzitter van het Stud-Book van het Ardense trekpaard en lid van de Raad van Bestuur van de Beurs van Libramont sinds 1967. Hij is ook Ondervoorzitter van de Belgische Federatie van het Paard, deze doctor in de geneeskunde, vandaag een vermaard neuroloog en hoofd van de afdeling inwendige geneeskunde aan het CHU (universitair ziekenhuiscentrum) van Brussel en hoogleraar, maar vooral een man met een groot hart. Wat hem ook nog kenmerkt, is zijn grote passie voor het paard. Van

wie hij ze meekreeg? Van zijn overgrootvader, aannemer in bruggen en wegen in het Leuvense. Achter diens woning wachtten 40 tot 50 stoere paarden op hun tuig om karren vol bak- en andere stenen te trekken.

... de fokker van zuivere trekpaarden

Bijna 77 is hij, Alphonse Gillis, zoon en kleinzoon van landbouwers. Als jonge snaak al was hij niet weg te slaan van de paarden die voor het werk op de hoeve werden gebruikt. En hij weet het allemaal nog heel goed: *“In de vakantie kreeg ik altijd een paard toevertrouwd, dat soms wel slimmer was dan ik. Ik amuseerde mij met molshopen plat te maken.”* Alphonse Gillis was onderwijzer in het land van Bastenaken, hield tegelijk de boerderij draaiende en fokte trekpaarden. In de jaren negentig waren dat er een veertigtal, vandaag blijven er nog zowat twintig over, die hij nog altijd verkoopt, tot in Zweden, Spanje of Polen...

Alphonse Gillis (foto links) en Michel Hectors, twee toppers in de wereld van het Ardense trekpaard

15 jaar noeste arbeid

De twee mannen beklemtonen graag dat het trekpaard lange tijd vooral werd ingezet om te werken op het land. Zijn 'beroeps carrière' duurde gemiddeld zowat vijftien jaar. Sommige waren al eerder versleten, als ze niet de beste zorgen kregen. Het zijn dan ook geen machines, die meer verdienen dan te worden uitgeput en hun gewrichten tot het uiterste te moeten belasten. De mens speelde hierin een doorslaggevende rol. Wie van zijn paard hield, spaarde het om het zo lang mogelijk te laten meegaan.

Thuis op het veld, thuis in de stad

Volgens Michel Ectors ligt de toekomst van het Ardense paard in de stad. Twee Brusselse gemeentes en enkele in de provincie Luxemburg zetten het in voor bepaalde specifieke werkzaamheden. De onderwijzer en de hoogleraar zijn het eens dat mensen uit puur plezier de toekomst is, voor mensen die zelf niet meer paardrijden. Laat staan een trekpaard berijden. Wedstrijden rond spannen, wendbaarheid, marathon, africhten slaan zeker aan. Het Ardense paard heeft ook de goede kop en het goede karakter voor hippotherapie. Ideaal om jongeren te leren omgaan met paarden, is ze eerst leren schoonmaken en borstelen. Het is een geduldig paard, dat heel geschikt is voor de revalidatie van cardiovasculaire ongelukken, die ook jonge mensen treffen. Samengevat, "Een paard met een goede inborst." En verder: "Er zou op elke manege een trekpaard moeten zijn om de bodemvlakker op de piste te trekken en om te dienen als evenwichtspaar voor jonge ruiters. Niets beters om het evenwicht te leren houden."

Paard of tractor?

Alphonse Gillis herinnert zich het dilemma: "We hadden zeven paarden, waarvan vier voor het werk op de boerderij. Op een dag kwam een verkoper mijn vader opzoeken om hem een Fordson Major tractor aan te prijzen. Het ding kostte 67.000 frank terwijl een paard moeiteloos 80.000 frank haalde, zo erg waren ze in trek. De Duitsers hadden ze opgeëist en ze waren schaars. In mijn familie geloofden ze rotsvast dat de tractoren in de VS en Canada zouden blijven. Mijn vader wilde er niets van weten en bleef verder met zijn paarden werken op onze 40 hectare, waarvan een tiental met graan. Het beste hooi was voorbehouden voor de paarden. De haver ook. Het paard was toen heilig. Het was de tijd van het hooien met hooimijten,..."

In de school van Jules Lemaire

Om de beste elementen te leren herkennen, had Alphonse Gillis les gevolgd bij Jules Lemaire in Longlier. De paardenhandelaar werd geboren in 1908 en was ook hengstenhouder en fokker van Ardense paarden in de 'belle époque'. Alphonse Gillis blikt terug: "In 1946 hadden zijn hengsten 1960 merries gedekt tussen maart en juli, zodat de veulens tussen maart en juni zouden geboren worden. Een tiental mannen vertrok op maandag te voet met een hengst. Ze zwermden uit over de hele provincie Luxemburg en omgeving. Er waren afspraken met de andere hengstenhouders, maar er ontstonden soms ook spanningen, wanneer een fokker van 'leverancier' veranderde." Meteen dist Michel Ectors een anekdote op: "Als fokker heb ik ook een hengstenhouder ingeschakeld. In die tijd moest het dekken op een verborgen plek gebeuren. Die seksuele daad kon toch niet zomaar open en bloot. Vandaag protesteren de Femen met naakte borsten."

De ROUTE van Belgisch LUXEMBURG

Al in de Middeleeuwen

In het Middeleeuwse Frankrijk werd vis vervoerd met paardenspannen en karren op twee wielen die door loggers werden getrokken. De vis werd in minder dan 24 uur op zijn bestemming gebracht in grote manden, op ijs en met een bescherming van zeewier. Het vervoer gebeurde vaak 's nachts, om de vis zo koeler te kunnen houden. Dit visvervoer was erg belastend voor de paarden, die met vier een lading van 3,5 ton moesten kunnen trekken. Ze werden afgewisseld om in één nacht afstanden van 100 tot 120 km te kunnen afleggen.

Aan het visvervoer met paarden kwam een einde met de aanleg van de eerste spoorwegen tussen de kust en de grote steden, zoals de lijn van Boulogne-sur-Mer naar Parijs in 1848.

Behoud van een patrimonium

De 'Route du Poisson' werd in 1991 in het leven geroepen op initiatief van de paardenhouderij van Compiègne, en voert ons terug naar de tijd van de loggers. Deze prestigieuze heuse uithoudingswedstrijd werd opgezet om twee trekpaardenrassen van de streek van Nord-Pas-de-Calais en van Picardie te redden: Boulonnais en Trait du Nord. Het was meteen een voltreffer bij het publiek en bij de meners. Nog andere wedstrijden volgden, zoals in Zwitserland en in België met de Route van Belgisch Luxemburg. Zo worden de verschillende trekpaardenrassen in ere hersteld.

Een konvooi visgrossisten. Litho van graaf Arthur du Passage (museum Boucher de Perthes, Abbeville)

“Een avontuur met zware paarden in de hoofdrol”

De grote principes van een Route

Een Route is een aflossingsrace. Elke ploeg moet uit 20 paarden bestaan. Ieder stel paarden mag maar aan maximaal drie etappes deelnemen en moet tussen twee etappes 8 uur kunnen rusten. De Route zoomt vooral in op regelmaat en niet zuiver op snelheid.

De spannen (één per team) vertrekken om de 5 minuten. Het parcours bestaat uit 19 etappes die gemiddeld 15 km lang zijn en die binnen een welbepaalde tijd moeten afgelegd worden (aangepast aan de moeilijkheidsgraad). Aan de aankomst van elke etappe zijn er 'afspanningen' waar de aangekomen paarden vervangen worden door andere, die fris en uitgerust zijn om een nieuwe etappe af te leggen op hetzelfde ritme.

Zo leggen de paarden 280 km af in 24 uur, of gemiddeld 11,66 km per uur.

Om de wedstrijd aantrekkelijker te maken, zijn er in een aantal steden zogenoemd speciale proeven. Dat zijn echte animaties die bedoeld zijn om alle eigenschappen van een trekpaard extra in de verf te zetten.

Een Route in goede banen leiden

Een ploeg voor een Route bestaat uit tien stellen van paarden. Een stel wordt omringd door een menner, een groom, een vervoerder en zijn begeleider. Zowat vijftien mensen zorgen voor alle nodige voorzieningen. Voor de technische assistentie rekent het team op vijf inspanners en uitspanners. Daar komen nog eens twee teams bij die instaan voor het vlekkeloze verloop van de aankomst. Dat komt in totaal neer op zowat zeventig mensen, allemaal vrijwilligers. Het budget van een Route bedraagt 12 tot 13.000 euro. Aan de training van de paarden besteedt iedereen de tijd die hij nodig acht om te maken dat het paard in topvorm is op het gewenste moment. Dat begint in april, op een ritme van twee tot drie keer per week. Het team van het Ardense trekpaard uit de provincie Luxemburg heeft twee trainings per maand geprogrammeerd tot in augustus, waarvan één verplicht zodat de dierenarts de evolutie van de paarden kan volgen. Het is één van de rollen van Claudy Lepère (zie p. 26). Eind augustus orkestreert hij de 24 uur van Recogne, om het team samen te brengen en samen te trainen.

La Route du Luxembourg

Belge 2013

12 au 15 Septembre

Libramont

www.routelux.be

Meer dan 240 paarden op weg in Belgisch Luxemburg!

De Route van Belgisch Luxemburg is geïnspireerd op de 'Route du Poisson' en is een fantastisch avontuur voor de trekpaarden, maar ook voor al wie ze vergezelt.

Het is dan ook een echt festival met de 240 trekpaarden die samen 19 etappes moeten afleggen. Een konvooi van 150 vrachtwagens en ongeveer 200 volgwagens voor 800 paardenliefhebbers met een grote passie voor dit patrimonium dat een stempel drukte op het begin van onze moderne tijd.

De Route van Belgisch Luxemburg 2013 loopt om en rond Libramont, door 18 gemeentes van de Ardennen en de Gaume, de bakermat van het Ardense trekpaard in België. Er zijn teams ingeschreven uit Wallonië en verschillende regio's van Frankrijk, Zwitserland, Duitsland en Engeland.

Langs het parcours zal een talrijk opgekomen publiek met veel aandacht de vele speciale proeven volgen die de kracht, de gewilligheid, de dapperheid, de behendigheid van deze zware paarden met een roemrijk verleden moeten aantonen.

De Route van Belgisch Luxemburg is een onvervalst uitstalraam van dit onvervangbaar 'paardenpatrimonium'. Maar het is ook de bedoeling om bij te dragen tot de terugkeer van het trekpaard in onze samenleving, maar dan dit keer als vrijetijdsbesteding. Want het blijft een heel bijzonder plekje in al onze harten hebben.

Op het programma

VRIJDAG 13 september vanaf 19u.

Nachtcircuit:

Vaux-sur-Sûre - Bastogne - Lavacherie - Freux -
Saint-Hubert - Libin - Paliseul - Bertrix - Libramont

VRIJDAG 13 september van 14u.30 tot 16u.

marathon in Vaux-sur-Sûre

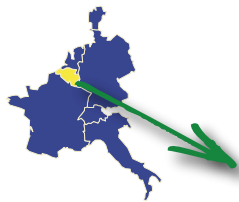
ZATERDAG 14 september vanaf 7u.30

Dagcircuit:

Arlon - Lischert - Habay-la-Neuve - Etalle - Bellefontaine -
Jamoigne - Florenville - Suxy - Assenois - Neufchâteau -
Libramont

ZATERDAG 14 september in Libramont om 21u - Walexpo:

groot ruiterspektakel

Wedstrijden

- **DONDERDAG 12/09 - FOURNEAU SAINT-MICHEL**
14u.: wedstrijd mannen met stem (enkelspan)
- **VRIJDAG 13/09 - LIBRAMONT**
09u.: wedstrijd enkelspan in gestrekte draf
10u.30: wedstrijd trekpaarden (enkelspan)
- **VRIJDAG 13/09 - VAUX-SUR-SÛRE**
14u.30 - 16u.: marathon
17u. - 18u.: wedstrijd trekkracht
19u.: vertrek van de route
- **VRIJDAG 13/09 - SAINT-HUBERT**
00u.30: wedstrijd aan- en afspannen met twee paarden (chronometer)
- **ZATERDAG 14/09 - ARLON**
07u.30: wedstrijd aan- en afspannen met vier paarden
- **ZATERDAG 14/09 - HABAY-LA-NEUVE**
09u.30: wedstrijd aan- en afspannen met twee paarden (chronometer)
- **ZATERDAG 14/09 - RENDEUX**
12u.: kür op muziek
- **ZATERDAG 14/09 - FLORENVILLE**
14u.30: speciale wedstrijd aan- en afspannen (tuig + chronometer)
- **ZATERDAG 14/09 - LIBRAMONT**
19u.30: aankomst van de route
21u.: spektakel (Walexpo)
- **ZONDAG 15/09 - LIBRAMONT**
10u.: vaardigheidswedstrijd vierspannen
14u.: defilé in de stad
16u.: prijsuitreiking (grote ring van de landbouweurs)

De grote passie voor de 'Routes'

Honderden mannen en vrouwen hadden kunnen vertellen over hun passie voor het trekpaard en de Routes. We hebben er drie ontmoet, met een vurigheid en gedrevenheid die u misschien zin zullen geven om ook in dit mooie avontuur te stappen, het avontuur van de Route van Belgisch Luxemburg.

De man met de witte manen

Zijn witte manen vertellen overduidelijk dat Claudy Lepère uit Rancimont, dierenarts met een grote passie voor paarden en dan vooral het trekpaard, geen beginnening is. Hij is ook één van de erkende specialisten van de 'Routes', die paarden en gespannen uit de vijfhoek en zijn buurlanden met elkaar in competitie brengen.

Die grote passie voor het Ardense trekpaard? "In Namoussart waar ik opgroeide, waren tractoren zeldzaam. Iedereen werkte met zijn eigen ros." Claudy geeft ons een inkijk in zijn jongensdromen: "Ik zie mijn vader nog maaien met vier paarden naast elkaar. De liefde voor het paard is bij ons aangeboren. Ik heb mij in 1990 als dierenarts gespecialiseerd in paarden. Het plezier van het mennen, de dressuur, jumping leefde weer op en de mensen zorgden goed voor hun paarden. Ik heb dus mijn carrière toegepast op dit paard, dat mij zo na aan het hart ligt..."

Van de Franse Routes naar de 24 uur van het paardenspan

"Ik was in 1993, 95 en 97 vrijwillig dierenarts tijdens de 'Route du Poisson'. In 1999 werd ik teamleider, met één van mijn paarden in het team van de Belgische Ardenneren. We haalden het dat jaar omdat we de juiste paarden op de juiste plaats hadden gezet. We waren erg sterk in de speciale proeven: de marathon, de wendbaarheidsproeven, de proef te paard, het trekken van de 'flobart' (vissersbootje)... Voor ons hoorden daar ook het aan- en afspannen bij. We waren goed getraind en toonden ons de snelste en ook de onbetwiste meesters in de wissel. Daarna vroegen de Fransen naar een Route in België. Dankzij Jacques Fraselle, voorzitter van de GHS (Groupement Hippique du Sud), ontstond in 2004 de eerste '24 Heures du Trait Attelé'. Dat was het jaar dat ons eerste team splitte, toen de Ridelles uit Marche vertrokken. Er moest een nieuw team samengesteld worden met jonge mannen. Twee teams van de provincie namen deel aan de 24 Uur: de 'Traits de la Famenne' en de 'Traits Ardennais', in een gezonde wedstrijd. In de loop der jaren werd het alsmaar gezelliger. In 2006 kwam er een derde ploeg bij, de 'Traits

In het gezelschap van Sébastien, een jonge gemotiveerde menner. Hij ruikt al volop de volgende Route.

d'Union' met Normandische Cobs, voor de Route van Franche-Comté, die ze trouwens vóór ons team wonnen. Dit jaar zullen er voor de Route van Belgisch Luxemburg vier Belgische ploegen zijn, waarvan één buiten competitie, en één Frans-Belgisch team. Het enthousiasme voor het gespan trok sinds 2004 alsmaar meer mannen aan. De eerste deelnemers waren zo opgetogen dat ze heel wat aanhang kregen. Wij hebben aangetoond dat er best leuke dingen te doen zijn met aangespannen paarden, zonder daarom per se te moeten wedijveren."

Palmares en balans

Claudy Lepère wil alleen maar Ardense trekpaarden in zijn team. "Het is een team van raspaarden. Het reglement van de Routes verplicht ons om 80% paarden van hetzelfde ras te tuigen. Ons Stud-book vereist zelfs 100%. De Routes zijn echt verslavend! We hebben nog de Zwitserse Route gewonnen in 2011 en twee Routes van Rambouillet... Zo hebben we wel een mooi palmares. Maar de Ardenner is een rustig en niet erg snel paard. Vandaag zoeken ervaren mannen paarden met meer pit voor bepaalde proeven. Hoe behendiger de menner, hoe snellere paarden hij wil... De Routes evolueren. Wat ik er vooral van onthoud, is dat ze zo gemoedelijk zijn. In mijn ploeg is het allen voor één en één voor allen. De komst van de jongeren doet helemaal niets af aan die sfeer. We vertrekken elke keer weer met een hecht team. En ook al gaan we niet naar huis met de overwinning, dan toch met heel toffe herinneringen. We bewonderen de paarden en hun krachttoeren. En de mensen die komen kijken, zijn allemaal onder de indruk..."

De "Traits du Coeur"

Trekpaarden met een groot hart

Pierre Van Glabbeke staat te midden van zijn paarden. Hij wandelt langzaam dichterbij en zegt: "Ik genoot even van pure rust." Dit lid van de Ruiterkring Lesse-Trans-Semois zal op de Route van Belgisch Luxemburg een ietwat apart team leiden.

Pierre vertelt er ons graag alles over: "Na de '24 heures du Trait Attelé' (een wedstrijd voor paarden met wagens allerhande) in 2007, groeide de idee om een team samen te stellen voor de 'Route du Poisson' in 2008, waaraan ook kinderen van het Centrum 'Eclore'* zouden deelnemen. We zijn er met twee gezinnen naartoe gegaan. De 'Traits du Coeur' waren geboren. In 2010 waren we in de Jura. En in september zijn we te vinden op de Route van Belgisch Luxemburg."

Buiten competitie

"De route met deze gehandicapte kinderen is een fantastische belevenis. Omdat deze route dit jaar in onze provincie loopt, wilden we ons team aanvullen met zoveel mogelijk kinderen. Maar we nemen buiten competitie deel, om spanningen te vermijden. Het wordt sowieso een geweldig avontuur voor een vijftiental kinderen die het gevoel

zullen hebben dat ze de Route met en net als de anderen beleven."

Een therapie met het paard

"Onze training is bijzonder omdat we op de eerste plaats moeten bepalen welk kind met welke menner zal vertrekken, want het moet wel klikken. We hebben het hier niet over hippotherapie, maar wel over therapie met het paard. Het is belangrijk om de reacties en de evolutie van het kind goed te kunnen zien. En vooral wat het uit de hele ervaring haalt."

* De vzw Eclore zet zich in voor de maximale ontwikkeling van de motoriek van kinderen met een hersenletsel of een motorische handicap.

Op de achtergrond, maar efficiënt

Ontmoeting met Monique, de echtgenote van Jacques Fraselle, voorzitter van de 'Groupement Hippique du Sud' en algemeen coördinator van de Route van Belgisch Luxemburg.

Deze eerder kleine maar dappere dame kende een ietwat ongewoon parcours met paarden. Ze stond altijd paraat voor het paard in de provincie Luxemburg. "Ik heb me zowel door een grote passie als door de liefde laten leiden, en evenveel voor het paard als voor mijn man. Ik heb mij ingezet voor alle organisaties en ik weet nu dus heel goed wanneer ik er moet zijn en waar ik iets kan doen. Ik vind dat fijn, ook al raak ik soms flink wat kilo's kwijt omdat ik dag en nacht in touw ben."

De paarden en ik

"Het begon allemaal met de trekpaarden van mijn vader, toen ik nog een klein meisje was. Ik herinner me ook nog de landbouwbeurs waar ik als adolescente naar de jumping ging kijken. De jaren gingen voorbij. Jacques en ik hebben

ook veel gereisd voor de fokkerij van zadelpaarden. Toen de keuze moest gemaakt worden, of het nu ging om merries met een veulen of veulens tussen één en drie jaar oud, gaf ik altijd mijn mening over de tred, de vacht... En toen Jacques voorzitter werd van de GHS ging ik met hem mee naar alle sportmanifestaties van de groepering. Na een mooi parcours samen maak ik nu deel uit van het organiserend team van de Route van Belgisch Luxemburg". Wat een parcours!

Het idee voor de Route

"We zijn eerst gaan kijken naar de 'Route du Poisson' in Boulogne. De hele dag renden we van etappe naar etappe. Weer in België heb ik tegen Jacques gezegd dat we terug moesten gaan, niet alleen maar om te kijken en dat we langer dan een dag moesten blijven. Ik wou mij helemaal laten doordringen van alles wat bij een Route komt kijken, ze echt beleven, de proeven gadeslaan, het parcours volgen... En dat hebben we dan ook gedaan! De deelname van een Belgisch team in Boulogne gaf al snel aanleiding tot de 'Route du Trait Attelé', die nu omgedoopt is tot de Route van Belgisch Luxemburg. Ik denk dat ik ergens toch een heel klein beetje mee verantwoordelijk ben voor een dergelijke route bij ons..."

© Monique Fraselle

TREKPAARDEN en TOERISME

De paardenleraar

Bernard Ridelle, bij wie de Famenne in het bloed zit, is bekend en beroemd in de wereld van het trekpaard en zijn... 'afgeleiden'. Daarbij heeft het africhten en aanspannen geen geheimen meer voor deze man uit Marche. Zo, nu weet u ongeveer wat het personage in zijn mars heeft. Maar hij is vooral een echte professional die zijn passie maar al te graag deelt.

Van F1 naar F3

Het initiatief kwam van Paul Laurent, de vroegere directeur van de Beurs van Libramont, maar het is ook te danken aan Bernard Ridelle dat de opeenvolgende kruisingen van trekpaarden met Arabische volbloeden concreet vorm kregen (zie schema). Hij heeft veel waardering voor het F3, voor alles wat het te bieden heeft, waaronder een fikse snelheid: 7 km voor het F3, tegen 'slechts' 5 km per uur voor het Ardense trekpaard. "Het is meer geschikt om te lopen en dat is ook beter voor de toeristen die ik op

sleeptouw neem. Om een janplezier met 16 personen te trekken, span ik twee van die paarden in. Voor mijn koets van 22 personen, die groter is, zet ik er drie vooraan. Mijn paarden voelen zich goed in hun vel. Ik fok elk jaar drie tot vier veulens, vooral F3's en zuivere Ardenners."

Een specifieke trainingstechniek

Als we Bernard Ridelle willen geloven, is paarden africhten kinderspel. "Na twee dagen hier, laten we ze een autoband trekken, links en rechts. Dan brengen we ze de weg op. Het belangrijkste is dan om altijd hun reacties te voorspellen. Na 25 jaar begin ik ze stilaan te kennen. Ze houden niet van ongewone geluiden: een voetganger of een vuilnisbak, op steenslag of door plassen rijden bijvoorbeeld. We weten wel wat het paard bang kan maken. Wij moeten er dan voor zorgen dat we niet in paniek slaan of roepen en dat we reageren zoals het moet. Ook de schijfremmen van onze wagens zijn dan een grote hulp. Na vier

Kruisingen
Trekpaardmerrie x Arabische volbloed = F1
F1 x trekpaard = F2
F2 x trekpaard = F3

“Mijn paarden voelen
 zich goed in hun vel”

weken kunnen de mensen op hun beurt de stad in trekken met hun paard. Africhten is begonnen als een hobby. Het is een beroep geworden, met twee mensen aan mijn zijde. En voor de aanspanning richten wij even goed trekpaarden als poney's of ezels af. En zelfs runderen!”

Dé referentie in spannen

Bernard Ridelle werkt samen met een tiental bedrijven in avontuurlijke sporten en hotels in de streek: “Mijn grote troef is dat ik mij kan verplaatsen. Als ik morgen naar Brussel moet met mijn paarden en janplezier, dan doe ik dat. In totaal stel ik tien overdekte koetsen en een twintigtal paarden ter beschikking die alles kunnen doen... of bijna toch. Ik geef ook spancursussen. Vorig jaar waren er drie sessies met 24 leerlingen van alle leeftijden.” En ook de opvolging is verzekerd, want Célia, de kleindochter van Bernard, staat klaar. Ze is nog maar drie duimen groot, maar kan al goed mennen en opa speelt dan grif groom!

Huwelijken, uitvaarten...

De spannen van de Famenne worden veel gevraagd voor carnavalstoeten, in het kader van bedrijfsseminars, voor familiefeesten... en ook voor huwelijken en uitvaarten, of zelfs om een vrijgezellenbestaan te begraven, kwestie van de maten van café naar café te voeren, “die soms zelfs poedelnaakt op de bank zitten op het eind van de avond”, grinnikt Bernard Ridelle! De man uit Marche herinnert zich vooral één welbepaalde begrafenis: “De mensen zongen op en rond de koets die de kist van een grootmoeder droeg. Zij had ervan gedroomd om met een koets te trouwen, maar dat had nooit gekund... en dus besliste de familie om de jongemeisjesdroom van deze oude dame waar te maken en haar een laatste reisje aan te bieden met de paarden.” Met glinsterende oogjes vertelt Bernard verder: “Ik denk dat ik werkelijk alles heb gedaan met mijn paarden!”.

Om te zien, om te beleven

De landbouwbeurs van Libramont

De beurs voor landbouw, bosbouw en agrovoeding van Libramont is een reusachtige openlucht tentoonstelling die elk jaar plaatsvindt in het laatste weekend van juli. Om het jaar wordt ze gevolgd door demonstraties in het bos.

Het Ardense trekpaard kreeg een belangrijke plaats toebedeeld sinds het ontstaan van de Beurs. Op het paviljoen van het Stud-Book van het Ardenner trekpaard zijn de mooiste elite-exemplaren te bewonderen. Specialisten staan klaar om het publiek te informeren en alle vragen te beantwoorden. Er zijn een aantal manifestaties gepland om het ras te promoten, zoals voorstellingen, fokwedstrijden, een marathon voor spannen,...

Afspraak in 2014 van 25 tot 28 juli

www.chevaldetraitardennais.be

www.foiredelibramont.be

Ritten met span of koets

In Belgisch Luxemburg bieden heel wat dienstverleners tochten met een span of koets aan, voor verjaardagen, huwelijken of andere plechtigheden. Het aanbod omvat ook trektochten met een overdekte paardenspan, gedurende een halve of een hele dag, of zelfs een heel weekend en een week met bijhorend logies.

Alle adressen staan in de brochure 'De natuur in galop' van de Toeristische Federatie van Belgisch Luxemburg en op de website die helemaal gewijd is aan de wereld van het paard: <http://horse.ftlb.be>

Verder hebben we voor u nog in petto...

Tot 31/10/2013 Een dag... in de huid van een uitsleper met trekpaarden in Porcheresse (Daverdisse). U begint de dag met het optuigen van het trekpaard en een kennismaking met zijn taken. 's Middags krijgt u een lunch met drankjes. Voor de kinderen van de lagere en de middelbare school is er de Wood's Kids Day. Les Traits de l'Almache +32 (0)495 21 53 78

www.lestraitsdelalmache.siteweb.com

Nog andere activiteiten rond het trekpaard op www.luxembourg-tourisme.be

Adressen

Jean-Claude Louis

Europees Comité voor Trekpaarden
+32 (0)61 41 15 63 - +32 (0)497 42 02 69
www.cecd.be

Michel Ectors

Stud-Book van het Ardenner trekpaard
+32 (0)2 358 48 39 - +32 (0)472 86 01 23

Alphonse Gillis

Fokker van Ardenner trekpaarden

Claudy Lepère

Teamleader van 'Les Ardennais Belges'
+32 (0)63 43 35 74
<http://lesardennaisbelges.be>

Pierre Van Glabbeke

Ruiterkring Lesse-Trans-Semois
+32 (0)496 33 15 92
www.cercle-equestre-lts.be

Monique en Jacques Fraselle

Groupement Hippique du Sud
+32 (0)61 41 54 26
www.ghs.be

Bernard Ridelle

Ardense spannen
+32 (0)476 22 75 83
www.attelagesardennais.be

Spannen

Groupement Hippique du Sud

+32(0)61 32 10 73
www.ghs.be/disciplines/attelage

Arte Luxembourg

Contactpersoon: Dominique Maes
dominique.maes@live.be - +32(0)61 58 99
www.arte-luxembourg.be

LuxAttelage - www.luxattelage.be

Comité Européen des Chevaux de Débardage

zie Jean-Claude Louis

MOOIE BOEKEN

Cheval vapeur

Paarden die in bossen werken
Philippe Moës

Met dit nieuwe werk werpt Philippe Moës, landbouwkundige van opleiding, boswachter van beroep en natuurfotograaf uit passie, meer dan een aandachtige blik op de ongerepte natuur waar hij zijn vorige zes albums aan wijdde. In 'Cheval vapeur' houdt de auteur een heus pleidooi om paarden in te zetten voor het werk in het bos. In beeld en woord richt hij een pragmatische schijnwerper op dit werk in de schaduw, op die noeste 'arbeiders' die volgens hem zeker niet vergeten mogen worden.

Nieuw

Het werk in het bos met paarden kan in bepaalde omstandigheden niet alleen rendabel zijn, maar voor-

al ook voordelen bieden op sociaal, milieu- en energievlak.
Weyrich Diffusion - 32 euro

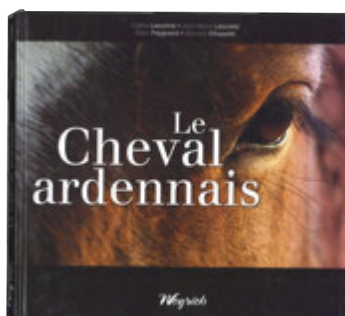
Le cheval ardennais

**Céline Lecomte - Jean-Marie Lecomte -
Marc Paygnard - Bernard Choppelet**

Vier auteurs sloegen de handen in elkaar om u een opmerkelijk en rijk geïllustreerd werk voor te stellen. De vooraanstaande gast op de traditionele landbouwbeurs van Libramont mag dan een oeroude afstamming hebben, ijdel is hij niet. Nochtans erfde het een sterke gezondheid, bleef het eenvoudig en is het bestand tegen het guurste weer. Paradoxaal genoeg heeft dit paard dat zijn reputatie al eeuwenlang in stand hield, ook in deze hoogtechnologische tijd nog zijn plaats.

Zijn toekomst? Het komt meer en meer in het vizier in de biologische landbouw, waar het boven de tractor verkozen wordt. De algemene energiecrisis en de terugkeer naar de echte waarden van de bodem brengen het weer volop op de voorgrond.

Weyrich Diffusion - 32 euro

Des hommes et des chevaux

Het uitsleepwerk in het Ardense bos
Roger Job

Roger Job is redacteur en fotograaf. Dit mooie werk, dat uitgegeven werd op initiatief van de Provincie Luxemburg, is een heus pareltje. Het is de neerslag van talloze ontmoetingen met mensen en paarden die met elkaar verbonden zijn door een diepgeworteld wederzijds respect en een sterk bondgenootschap in het harde uitsleepwerk in bossen. Hier delen mens en paard een stuk leven en werk en ook gevaar, in het hart van het bos, in elk seizoen en op elke ondergrond.

De prachtige beelden vertolken die gevoelens en waarden die centraal staan in getuigenissen uit de wereld van de uitslepers, die allemaal een grote passie koesteren voor het bos en voor het paard.

**Editions Luc Pire
35 euro**

De Grote Routepaden

■ door **Mickaël Mathis**

Erop uit,
tussen natuur
en erfgoed

De Grote Routepaden doen tal van stappers, trekkers en wandelaars dromen. Door de jaren heen zijn deze wegen uitdagingen van formaat geworden voor sportievelingen, en uitnodigingen om volop te proeven van de vrijheid voor stappers. Een GR is een bron van rust, dicht bij de natuur, een manier om terug te grijpen naar eenvoudige waarden, maar ook om er eens helemaal uit te zijn en de eigen grenzen te verleggen. Wandelen, stappen of trekken, de lichamelijke inspanning of het geld dat u er in steekt... het doet er niet toe. Een GR is altijd een belevenis. En het is die belevenis die het team van Blik op de Ardennen met u wil delen, op deze pagina's die aan de Grote Routepaden gewijd zijn.

Het **GR-netwerk** of hoe een '**provinciaal**' idee groeide en groeide

De kiem voor het Belgische GR-avontuur werd al meer dan vijftig jaar geleden gelegd... Meer bepaald in de Luberon-streek in 1959. Ja, u leest het goed, in de Provence, ver van onze Ardennen dus! Daar werken de ontwerpers van het eerste Grote Routepad (in België) hun idee uit. In die tijd opent François Morenas zijn jeugdherberg in Regain en bewegwijzert hij al wegen voor toeristen die de regio willen leren kennen. Het duurt niet lang tot iemand de lumineuze inval krijgt om een GR te verlengen tot in België!

Het is met Alain Dawance, Lucien Cailloux en Henri Léonard dat de eerste markeringstekens opduiken in de Luikse regio. En dat geeft dan de

aanzet tot het 'Comité National Belge des Sentiers de Grande Randonnée' dat korte tijd later nadien zal opgericht worden.

Er komen alsmaar meer wegen bij die een heel netwerk in rood en wit weven, tot in de Ardennen. De route van de Oostkantons, van de Ourthe, de Amblève, de Salm, de Vesder... In enkele jaren tijd brengen al 900 kilometer langeafstandswegen langs boeiende ontdekkingen van natuur en erfgoed.

Het verhaal zelf kent een hobbelig verloop. Daar zijn tal van redenen voor. Het gebrek aan subsidies en personeel, het onderhoud van de wegen dat veel tijd vraagt, wijzigingen in de structuur van de vereniging, enz.

Door de jaren heen volgen hoogtes en laagtes elkaar op, maar de vereniging zal altijd weer opveren om met nog meer vastberadenheid verdere stappen te zetten.

Vandaag kent elke wandelaar bepaalde trajecten goed, omdat ze meeloodsen naar de prachtige landschappen die ons omringen. De lijst van de GR is lang en heel wat routes verdienen aandacht. Maar laten we de schijnwerper richten op Belgisch Luxemburg, met zijn eigen netwerk van niet minder dan 1400 kilometer en er komen nog altijd nieuwe wegen bij. Zoals het 'GR 129 Sud', de 'jongste' op de lange lijst van wondermooie Grote Routepaden.

De bewegwijzering van de GR, van het begin tot nu. Een blik op de evolutie in de kleding en de techniek van de bewegwijzeraars! Minimalistisch, misschien maar efficiënt zeker.

© Sentiers GR

Van maagdelijk terrein tot bewegwijzerd pad

Een GR ligt altijd in het hart van de natuur, maar eerst moet de route natuurlijk worden uitgedacht, bestudeerd en daarna pas aangelegd. Dat is het werk van gepassioneerde vrijwilligers. Raymond Louppe, regionaal directeur van de Grote Routepaden, geeft uitleg over het ontwerp en de organisatie van een GR in de Ardennen.

*Blik op de Ardennen:
Hoe ontstaat een GR? Welke zijn de stappen in de aanleg?*

Raymond Louppe: Er zijn in feite geen vaste regels voor de aanleg van nieuwe wegen. Alles hangt af van het dynamisme van de verantwoordelijke vereniging. Nochtans moet aan bepaalde punten voldaan worden om alle nodige vergunningen te krijgen voor de uitvoering van het project. We beginnen met een veldonderzoek, om al een eerste tracé uit te tekenen. Als we willen dat een pad langs een bepaalde plek op een privé-terrein loopt, dan trachten we de eigenaars te overtuigen. Dat gaat niet altijd van een leien dakje en we stuiten vaak op een njet. Dan buigen we ons over de mogelijke omleidingen. Een GR moet ook goedgekeurd

worden door het Waals Gewest, waarvan we natuurlijk de decreten moeten naleven. En als we buiten ons eigen werkveld gaan, moeten we ook overeenkomen met de andere actoren op het terrein.

Eens alle nodige vergunningen binnen, kunnen we starten met de bewegwijzering.

BodA: Een GR wordt aangelegd en onderhouden door vrijwilligers. Hoe organiseren zij zich?

R.L.: We bouwen een kleine structuur uit: mijn adjunct en ikzelf staan in voor de vrijwilligers. Dat wil zeggen dat wij hun werk verifiëren en ze op de hoogte brengen van wijzigingen die moeten gebeuren. Daarnaast plaatsen veel trekkers posts met opmerkingen op onze website en dat houdt onze aandacht scherp.

Daarna mag iedereen werken zoals hij of zij wil. Het gaat er trouwens altijd gezellig aan toe, want alleen de 'GR spirit' telt.

BopD: Welke inzet wordt van de vrijwilligers gevraagd? Moeten ze bepaalde kennis hebben of opleidingen volgen?

R.L.: Het gaat zo. Wij doen een oproep en vrijwilligers reageren. Dit wil zeggen dat we ze waarschuwen als

we ze nodig hebben. Ze zijn in geen geval verplicht om op een oproep in te gaan! Zeker omdat velen van ver moeten komen.

Wat de competenties betreft... De meeste vrijwilligers zijn zelf fervente stappers en kunnen al op het terrein werken als ze bij ons komen. Maar toch is er altijd een initiatie voor de nieuwkomers. Sinds twee jaar krijgen ze ook een brochure van een twintigtal pagina's. Dat is in een feite een herhaling van wat ze onder de knie moeten hebben.

BodA: We hebben het in dit dossier over een nieuw tracé dat het levenslicht zag in Belgisch Luxemburg: het GR 129 Sud. Dit is het sluitstuk van een route die van Brugge naar Aarlen loopt. Hoe ontstond het idee voor dit tracé?

R.L.: Het project is al dertig jaar oud. Het was de bedoeling om 'Dwars door België' te gaan, zoals in de topogids staat. In die tijd miste de 129 nog een stuk om zijn naam met trots te kunnen dragen.

Wij hebben gemerkt dat het vooral de regio van de Lesse ontbrak aan Grote Routepaden. Dus dachten we 'waarom ergens anders?' en het tracé kreeg stilaan vorm.

De verkenning, de eerste stap naar een GR

Een andere speler op het terrein die we ontmoetten tijdens onze ontdekkingstocht langs het GR 129 Sud, is Jean Bodart. Hij is een verwoed stapper en liet ons zelf onze eerste stappen zetten op het tracé dat we op deze pagina's belichten.

Het was voor hem niet meer dan logisch dat hij zou meewerken aan het verkenningswerk. Hij licht toe: *"Ik ben niet aangesloten bij de vereniging van de GR. Het is omdat ik graag stap en van deze regio hou dat ik heb voorgesteld om een deel van het traject zelf te verkennen."* Jean is dus één van de eerste die een voet zette op het 129 Sud. Maar hij stippelde het vooral al een eerste keer uit, om het de bewegwijzeraars makkelijker te maken en, op termijn, zelf toekomstige stappers te gidsen. "Je gaat op stap, je ontdekt, je gaat verder, je vindt het goed... en plots moet je rechtsomkeert maken omdat de natuur je de weg verspert. Dan maar mogelijke omleidingen zoeken." Maar dat is nu net wat een nieuw tracé zo opwindend maakt. En een bewijs dat persoonlijke initiatieven ook welkom zijn in de grote GR-familie.

"We doen een oproep tot wandelaars en stappers, want we zoeken nieuwe gemotiveerde mensen voor de bewegwijzering"

Sentiers de Grande Randonnée Luxembourg - Raymond Louppe

Chemin de la Gouttaine 18
B-6720 Habay-la-Neuve
+32 (0)63 42 32 12
luxembourg@grsentiers.org

De Grote Routepaden in Belgisch Luxemburg

De lange afstanden

GR 129 Dwars door België
Dinant - Houyet - Wellin - Herbeumont - Florenville - Orval - Torgny - Virton - Arlon.
254 km

GR 14 Sentier de l'Ardenne
Malmedy - Stavelot - Trois-Ponts - Liernux - La Roche - Saint-Hubert - Bouillon - Sedan. 215 km

GR 15 Nord
Monschau - Eupen - Spa - Aywaille - Houffalize - Bastogne - Martelange.
197 km

GR 16 Sentier de la Semois
Arlon - Florenville - Bouillon - Vresse - Monthermé + liaison Monthermé - Moulin-Manteau (GR 12). 202 km

GR 151 Ardennen-Eifel
Tronçon de la Semois: Martelange - Bouillon - Montcornet. 217 km.

GR 5 Noordzee - Middellandse Zee
Kanne - Visé - Spa - Vielsalm - Ouren - Diekirch - Echternach - Rumelange. 350,6 km

GR 57 Vallée de l'Ourthe et Sentier du Nord
Liège - Esneux - Durbuy - La Roche - Houffalize - Clervaux - Diekirch. 279 km

GR 571 Vallées des Légendes
Amblève, Salm et Lienne - Comblain-au-Pont - Aywaille - Coë - Vielsalm - Liernux - Remouchamps. 166 km

GR 577 Tour de la Famenne
Marche - Rochefort - Ciney - Durbuy - Hotton - Marche. 151 km.

Groot wil niet altijd zeggen lang...

De vereniging van de Grote Routepaden denkt ook aan al wie geen behoefte heeft om enkele dagen rond te trekken. In dat kader geeft de vzw dagstappergidsen uit.

Na de dagwandelingen in de provincie Luxemburg en de lusvormige tochten in de natuurparken van Wallonië, verscheen nog een derde gids voor tochten met het hele gezin in de provincie Luxemburg. Op het programma staan vijftien nieuwe wandelingen zodat ook de kleintjes zich in het avontuur kunnen storten. Met een gemiddelde van twaalf kilometer per tracé worden de paden toegankelijk voor alle gezinsleden, zonder het ritme te moeten opdrijven. Van Wéris naar Clairefontaine, via Hotton, Barvaux, Vielsalm, Fourneau Saint-Michel en nog veel meer. Het wordt een heuse ontdekkingstocht langs natuur, erfgoed, bezienswaardigheden en andere leuke dingen voor onze schatjes. Uiteraard bevat de topogids ook alle praktische info en de wandelkaarten. Het bewijs dat de GR niet voorbehouden zijn voor geoefende wandelaars.

www.grsentiers.org

Dwars door België

Het GR129 Sud

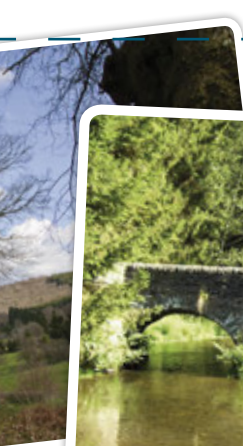
Het hele GR 129 verbindt Brugge met Aarlen over een afstand van 572 km, dwars door Vlaanderen en Wallonië. Het deel tussen Dinant en Aarlen vult de eerste twee delen aan, namelijk

Brugge-Ronse en Ellezelles-Dinant. Het GR kruist achtereenvolgens de Condroz, de Famenne, de Ardennen, de Gaume en Arelerland. Tijdens deze 254,3 km loopt het langs typische landschappen en

steden en dorpen met traditionele woonhuizen, zoals Dinant, Houyet, Wellin, Herbeumont, Florenville, Orval, Torgny, Virton om aan te komen in Aarlen.

“Toevallige ontmoetingen met onbekenden, in dorpen met een ongeken-
de charme, maken het trekken zo aangenaam. En het cliché van de zwijgzame Ardenner
of de snoeverige Gaumees klopt zeker niet altijd. De vriendelijke trekker zal hier
een gastvrij onthaal krijgen. GR Sentiers”

© FTLB/M.Mathis

*“Blik op de Ardennen” flaneerde
15 kilometer langs de Lesse,
tussen Daverdisse en Maissin.*

De musts
van het circuit

De picknickzone in Lesse

Dit is de ideale plek om even uit te blazen in de schaduw van de treurwilg en te genieten van het rustgevend geluid van kabbelend water.

De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Walcourt in Lesse - a

Niet ver van de picknickzone prijkt op een heuveltje de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Walcourt. Het gebouwtje uit 1750 is omkaderd door twee eerbiedwaardige lindes en kijkt uit over het dorp Lesse. Het was het toneel van wonderbare gebeurtenissen.

De Marie-Thérèsebrug tussen Transinne en Maissin - b

Op het pad dat langs de oude molen van Wéselvaux loopt, moet u zeker een kleine omweg van enkele tientallen meters maken om de Marie-Thérèsebrug te bewonderen. Ze zou haar naam danken aan Maria Theresia van Oostenrijk. De keizerin zou de brug hebben laten bouwen na een ongeval toen ze de rivier wou oversteken. Het bouwsel dateert uit de achttiende eeuw en omvat vier ongelijke bogen uit schist.

De Pont de la Justice - c

Deze brug ligt in de wijk “La Justice” en werd in de negentiende eeuw opgetrokken uit schist. Ze bestaat uit twee bogen. Vroeger diende ze om de Lesse over te steken tussen Villance en Maissin, om zo verder te kunnen trekken naar Saint Hubert.

Het Franse-Duitse kerkhof van Maissin - d

Deze plek brengt hulde aan de nagedachtenis van de mannen die het leven lieten in de slag van 22 augustus 1914. De begraafplaats is onder meer gesierd met een Bretoens calvariekruis uit de zestiende eeuw dat door de gemeente Tréhou (Finistère) werd geschonken. Gewoon het bord ‘Lesse’ volgen en de herdenkingsplaats is iets verder rechts te vinden.

In de omgeving

Daverdisse en het klompenmuseum in Porcheresse

Porcheresse was in het begin van de negentiende eeuw een dorp van klompenmakers. Het klompenmuseum schetst de stappen in deze fabricage. Een verzameling klompen van hier en elders.

<http://museedusabot.jimdo.com/>

Het boekendorp Redu

Zie kader op pagina 7.

www.redu-villagedulivre.be

Het ESA-station (European Space Agency) in Redu

De Europese ruimtevaartorganisatie staat te midden van de velden en heeft de opdracht om de Europese satellieten te controleren (niet toegankelijk voor het publiek, behalve voor groepen).

Het Euro Space Center in Transinne

Dit recreatie- en ontdekkingscentrum is uniek in Europa. Het grote thema is hier natuurlijk de ruimte en de verovering van het heelal: showparcours, stages,...

www.eurospacecenter.be

© FTLB/PWillems

U wil de Lesse graag ontdekken, maar niet het hele GR afleggen? Er zijn nog andere bewegwijzerde wandelroutes. Deze circuits van 4 tot 6 km vertrekken uit Daverdisse, Lesse, Maissin of Redu en lopen in lus. U vindt ze op de wandelkaart van Libin die beschikbaar is bij het 'Maison du Tourisme de la Haute-Lesse':

www.haute-lesse-tourisme.be

© FTLB/PWillems

Praktisch

Toegang: Het hele jaar door (maar bij regen kan het in de winter erg modderig zijn).

Beperkingen: tijdens het jachtseizoen, van oktober tot december. Neem inlichtingen bij de bevoegde overheidsdienst.

Bewegwijzering: rood en wit.

Volledige route: 254,3 km.

Topogids: beschikbaar op de site van de vzw Sentiers de Grande Randonnée (Waalse lange afstandswandelpaden) de toeristische centra en in de boekhandel.

Prijs: 15 euro

© FTLB/M.Methis

Het fraaie hormos is een mos dat tapijten vormt. Het bloeit niet, maar bestaat uit vrouwelijke en mannelijke stengels die voor de voortplanting zorgen. Weetje van Jacqueline: in de 15de en de 16de eeuw werd deze plant gebruikt om borstels, penselen en zelfs scheepstouwen te maken. Ieder had recht op een perceel fraai haarmos in het bos.

Korstmos is een symbiose tussen een schimmel en een alg. Door fotosynthese voedt de alg de schimmel. Deze kan dan minerale elementen oplossen uit het substraat. Het lijkt misschien niet zo, maar korstmoss speelt een belangrijke rol in de biodiversiteit.

De tijd nemen om de natuur te bekijken

In de Ardennen geven tal van gidsen hun kennis door aan al wie de natuur wil ontdekken. Zo organiseert Jacqueline Laroche trektochten waarop ze al haar kennis meegeeft. Met het fototoestel in de hand trokken we samen met haar op weg voor een wandeling van vijf kilometer langs de Lesse. Een zalige namiddag, in een tête-à-tête met de rust van de omgeving... en de liefde van Jacqueline voor deze streek.

© FTLB/A. Segers

Een logische vraag dringt zich op: "Vanwaar die grote passie voor deze waterloop en zijn omgeving?". Onze gids antwoordt met veel plezier.

"Waarschijnlijk omdat ik geboren ben in Villance, een dorp waar de Lesse langs loopt. Mijn hele jeugd bracht ik door in dit nog ongerepte landschap, de bossen en de nabije omgeving van de Lesse. Hoe vaak gingen we er niet zwemmen, flaneren of pootjebaden. Ontelbare keren gingen we wandelen langs deze oevers vol planten, waar we dan ontdekkingsreiziger speelden.

De Lesse lijkt niet op de andere waterlopen, ik denk dan aan de Semois, de Maas, enz. Deze rivier heeft een snel debiet, maakt grillige bochten en is vrij onstuimig. Op zijn loop door Villance stonden er op een bepaald

moment tot vijf molens. We gingen dan van molen naar molen. Maar vandaag zijn sommige alleen nog maar een ruïne, andere kregen een nieuwe bestemming.

Als kind al droomde ik ervan om in harmonie met deze weelderige natuur te leven. De geuren van de aarde, het hooi, de bossen, enz. Mijn leven in deze wondermooie landschappen zette mij aan om een opleiding tot natuurgids te volgen. Ik wou alles wat ik tegenkwam een naam kunnen geven en op mijn beurt dan weer anderen inwijden."

Jacqueline heeft een eenvoudige kijk op haar activiteit: "Ik wil doen ontdekken wat ons omringt. Ik wil vooral dat de mensen begrijpen wat ik zeg. Volgens mij is het vooral belangrijk

om de tijd te nemen, te kijken, volop te genieten van de natuur." En daar is Jacqueline sterk in... erg sterk zelfs!

We zijn amper aan de bosrand aangekomen of ze bespeurt al een bloem links, pakt rechts een tak vast, wijst naar een paddenstoel, en ga zo maar door. Met veel passie – en geduld – staat ze ongeveer elke vijf minuten stil om rond te kijken en te vertellen over de fauna en flora.

Een stukje geschiedenis, een leuke anekdote of een persoonlijke ervaring... deze gedreven vertelster heeft altijd iets te zeggen.

Kijk maar hieronder.

Jacqueline Laroche

+32 (0)498 69 67 56

jlaroche@yahoo.fr

Het klein hoefblad is een vaste plant. Het bijzondere aan deze plant is dat zijn bloem zich eerder ontwikkelt dan zijn blaadjes. Weetje van Jacqueline: de bloemstengels kunnen bereid worden als asperges.

De bosanemoon (lentebloeiër) is een vaste plant die dichte tapijten vormt. Hij is meestal half in de schaduw, half in het licht te vinden en zijn bloem gaat meer open als hij blootgesteld is aan licht. Deze plant heeft een vroegtijdige groeicyclus en kan zo volop gebruik maken van het licht, nog vóór de bladen van de bomen het onderhout verduisteren.

■ door **Françoise Lutgen**

De 'OPEN BOS- VERBLIJVEN'

ONTVANGEN U MET OPEN ARMEN!

© Laëtis - reportage 2012

U houdt van de Ardennen, hun uitgesproken reliëfs, hun schiststeen, hun bruisende rivieren, hun platteland en hun grote bosmassieven. U komt er graag ontspannen, bij voorkeur in een gîte.

U wil het Ardense woud graag beter leren kennen en ook meer te weten komen over zijn bewoners, fauna en flora, die verborgen werelden ontdekken die zich niet laten kennen door wie er zelden komt of te snel door loopt, of die geheimen ontraadselen die het angstvallig bewaart en enkel onthult aan zijn respectvolle en geduldige bewonderaars, zijn vele facetten en gedaanteverwisselingen nader bekijken, uur na uur elke dag, in het licht en de seizoenen...

Dan zijn de 'Open-Bosverblijven' u op het lijf geschreven!

'Open-Bosverblijven' werden uitgewerkt en worden aangeboden door de Federatie van de Gîtes de Wallonie (in samenwerking met de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij) en voeren u mee naar het hart van het Ardense woud. Ze koppelen het comfort van kwaliteitslogies aan het genoegen van allerlei activiteiten buiten de geijkte paadjes, maar altijd gelinkt aan onze bosmassieven.

U slaapt bos, eet bos, leeft bos!

Kiezen voor een 'Open-Bosverblijf' is kiezen voor een accommodatie in of nabij een bosomgeving, een logies dat bos ademt, door de natuurlijke inrichting en materialen. Het is vooral de kans krijgen om onthaald te worden door gemotiveerde eigenaars die van het bos houden en het goed kennen, die hun passie en hun gevoeligheid willen delen en tegelijk middelen aanbieden om zelf op ontdekking te gaan, net als originele activiteiten die anders niet mogelijk zijn, om beter en anders toegang te krijgen tot de vele facetten en schatten van onze bossen.

In Belgisch Luxemburg werkt al een twintigtal eigenaars mee aan het project. Annie Son uit Louftémont behoorde tot de eerste die zich in het avontuur stortten!

[www.gitesdewallonie.be /](http://www.gitesdewallonie.be/)
[idee-sejour](#)

»»»

© Annie Son

De gîtes CLAIRIÈRE-ARDENNE in Louftémont

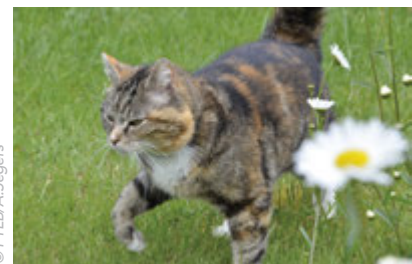
Louftémont is een dorpje dat genesteld ligt in de klaverbladvormige open ruimte in het bos van Anlier. Met de kracht van hun armen en hun vakkennis richtten Annie en Frédéric Son er twee comfortabele en gezellige gîtes in, in de bijgebouwen van de oude hoeve die ze samen met hun familie bewonen: 'Le Liteau' en 'La Bâtière'.

Voor de inrichting van de ruimtes werd gekozen voor nobele materialen uit de streek (steen, hout...). Een aantal elementen die van het bos werden geleend, dragen bij tot de typische aangename sfeer: grote takken meidoorn met een eksternest, oude stronken die door everzwijnen werden uitgesleten, mooie staaltjes eikenzwam...

De gasten vinden er een reeks naslagwerken over vogels, insecten, trekpaarden, paddenstoelen, bomen en bossen, NGI- en Tarpan-kaarten, ludieke boekjes voor kinderen, strips van J-C Servais*,... Elke gîte heeft een terras met uitzicht op een mooie bloementuin en een moestuin waarvan het fruit en de groenten vaak de gastentafel sieren. En vlakbij wenkt het bos van Anlier.

ALLES is er om u zin te geven om Annie te vergezellen naar dit bos, om haar uit te vragen, om er enkele uren lang samen met haar helemaal uit te zijn, in de sporen van duizend-en-één schatten, die soms goed verscholen zitten, in de bossen, het kreupelhout, de poelen, beken, venen,...

U
slaapt
bos,
eet
bos,
leeft
bos!

© FTLB/A.Segers

*J-C. Servais, bekend scenarioschrijver en striptekenaar woont en werkt in de Gaume. Zijn albums vertellen vooral over het leven in de natuur en onze platte-landswereld, met typische figuren, verhalen, rituelen en legendes uit de Gaume en de Ardennen.

www.jc-servais.com

© Annie Son

Het buiten-gewone ontdekken

Ze is scheikundige van opleiding, streek-, milieu- en natuurgids en blijft haar kennis maar toetsen tijdens ontmoetingen en uitstapjes met andere natuurkenners of algemene medewerkers van het CRIE (regionaal centrum voor milieu-initiatie), leden van de Directie Natuur en Bossen, jagers uit haar buurt...

Met haar aandachtige maar altijd discrete persoonlijkheid

waakt ze in de eerste plaats over de rust van haar gasten. Deze fervente natuurliefhebster popelt echter om haar kennis te delen met al wie dat graag wil. Altijd met de glimlach om de lippen...

Annie wisselt de met het bos verbonden ontdekkingen en activiteiten af volgens het seizoen, de wensen van haar gasten, wat ze al dan niet al weten en kennen, de leeftijd van de kinderen...

"Weer aanknopen met onze zintuigen, ze scherp stellen midden in de natuur. Voelen, ervaren en zich dan

kunnen openstellen voor het 'buiten-gewone', dat is wat ik de deelnemers wil meegeven. Ik open ze de ogen, ik wijs op die kleine dingen die de meeste amper kunnen zien of helemaal niet kennen, ik verbind ze met elkaar. Het is echt onmisbaar, dat verband tussen de dingen."

De bosmieren ontdekken (in grote en kleine mieren-nesten), bij Behême, het nabijgelegen dorp. Uitleggen waarom deze 'formica rufa' beschermd is, hoe ze leeft in een door en door georganiseerde maatschappij in kasten,...

'Voelen' even belangrijk als 'weten'

Samen met kinderen al spelend het skelet weer samenstellen van een bosmuis, een spitsmuis of een ander klein knaagdier, de elementen van uitwerpselen van de uilen ontleden en tegelijk de aandacht vestigen op de rol van deze mooie witte dames van de nacht in de voedselketen, op hun bijdrage tot de regulering van sommige kleine zoogdieren... Altijd maar verbanden leggen tussen de elementen...

Een hoogtepunt is ongetwijfeld, in de tweede helft van september, het burlen van het hert! Luisteren naar de pertinente uitleg van Annie over het onderwerp

en haar daarna in stilte volgen, stilstaan aan de rand van een open plek dat ze goed kent, bij volle maan wachten, de oren spitsen, geduld leren opbrengen... Zich laten meeslepen door deze langgerekte en ruwe kreet van het bronstige hert, de sterke krachten van de natuur laten zinderen in uw diepste zelf.

De 'Open-Bosverblijven' zijn intens en boeiend, telkens weer anders. Het zijn uren van samen het bos beleven, die zeker altijd sporen en indrukken zullen achterlaten...

Les gîtes Clairière-Ardenne

Frédéric & Annie Son-Leroy
rue Albert Ier, 1
B-6860 Louftémont (Léglise)
+32 (0)63 42 44 50
info@gites-clairiere-ardenne.be
www.gites-clairiere-ardenne.be

Louftémont • C3

© FTLB/A.Segers

>>>

's Nachts op wandel gaan in het bos, een uitsleper vergezellen, muziekinstrumenten maken uit hout, een culinaire workshop volgen... Een 'Open-Bosverblijf' is een unieke belevenis, in nauw contact met het bos en al zijn adepten.

Olivier Brialmont weet als geen ander ongewoon met emotie en avontuur te combineren en neemt u dus mee... hoog in lucht.

Een mooie vogel wil ik zijn... DE ARDENNEN VANUIT DE LUCHT GEZIEN

Kunnen vliegen, is een oude droom van de mens. Sinds het begin der tijden heeft de vlucht van de vogel en het bijhorende gevoel van vrijheid de mens aangetrokken en bekoord, omdat hij veroordeeld leek te zijn tot de vaste grond. De aarde vanuit de lucht bekijken, was lange tijd een onbereikbare droom. Maar de mythe van Icarus is blijven aanzetten tot gewaagde pogingen, geniale uitvindingen.

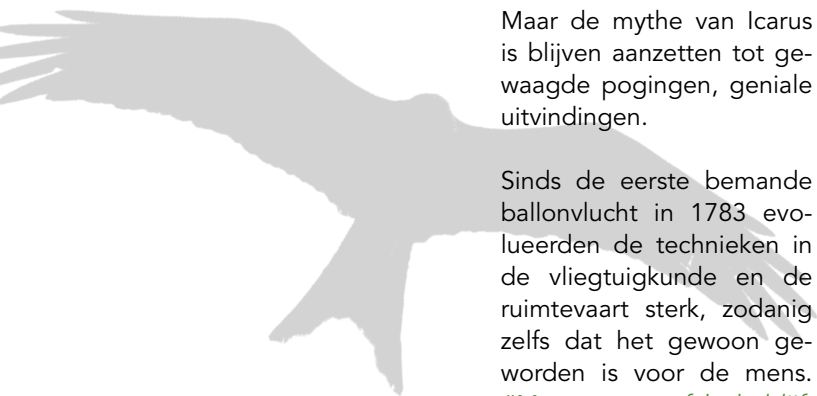
Sinds de eerste bemande ballonvlucht in 1783 evolueerden de technieken in de vliegtuigkunde en de ruimtevaart sterk, zodanig zelfs dat het gewoon geworden is voor de mens. *"Maar een zweefvlucht blijft nog het meest verwant aan de vlucht van de vogel",* stelt Olivier Brialmont, die sympathieke en gedreven

man die al 28 jaar gebeten is door het zweefvliegen. *"Van in het begin (eind 19de eeuw) inspireerden de eerste ontwerpers van zweefvliegtuigen zich op de algemene vorm en het profiel van ver vliegende vogels (meeuwen,...) om de vleugels van hun machines te ontwerpen. Naast het silhouet van de machines, is de zweefvlucht zelf een nabootsing van wat roofvogels en ver vliegende vogels doen: ze zoeken naar opstijgende winden om in de lucht te blijven en grote afstanden te kunnen afleggen. Dankzij het leerproces, de techniek, intelligentie en ervaring tracht de piloot van een zweefvliegtuig te doen wat de vogel instinctmatig doet. In tegenstelling tot het vliegtuig, dat dankzij zijn motor verder kan vliegen, moet de zweefvlieger de energie rondom*

hem benutten om te blijven vliegen. De piloot spoort deze energie op door de waarneming van de bodem, de wolken en de vogels! Zonder dat allemaal gaat het weer snel naar beneden. Dit is een uitdaging die zich bij elke vlucht stelt... ook al voel ik de dingen mettertijd alsmaar beter en sneller aan en weet ik nu beter waar ik de opstijgende winden vind, hoe ik er als een spiraal in kan vliegen zoals een vogel, zonder al te veel technisch te moeten gaan denken."

En dat alles zonder geluid, in alle stilte, daar boven, in het blauwe zwerk of de witte wolken, in harmonie met de bewoners van de hemel... een droom...

In Saint-Hubert is een groot zweefvliegcentrum gevestigd. Daar brengt Olivier zijn vrije tijd grotendeels

door. Van daar vliegt hij weg naar die fantastische ruimtes in de lucht boven onze Ardennen, onze grote bosmassieven met open plekken, rivieren, uitgestrekte velden, enkele steden en dorpen. *"We vliegen geregeld naast buizerds, vrouwen, andere 'ge vleugelde neven' die ons vaker nieuwsgierig dan ongerust bekijken... Deze dimensie is betoverend, maar binnen handbereik met een zweefvlieger..."* Vliegen spreekt vanzelf voor Olivier, het is zelfs levensnoodzakelijk. Was hij misschien een vogel in een vroeger leven? Wie weet...

Veel mensen denken dat zweefvliegen enkel weggelegd is voor wie deze atypische sport fervent kan beoefenen. Niets is minder waar. Uiteraard duurt het maanden om het toestel onder de knie te krijgen, maar een proefvlucht met een piloot kan voor iedereen en is vlot te programmeren. De enige vereiste is dat het weer goed moet zijn en dat er een begeleider beschikbaar is, wat bijna altijd het geval is. Deze mannen van de hemel houden van hun passie, maak er gebruik van... Met de wind in de zeilen.

Saint-Hubert • B2

Centre de vol à voile de Saint-Hubert

Aérodrome, 1 - B-6870 Saint-Hubert
+32 (0)61 61 38 20
cnvv@skynet.be
www.cnvv.be

De "OPEN-BOSVERBLIJVEN" in Belgisch Luxemburg

C3 - Anlier - NON LOIN DE L'ARLUNE

+32 (0)63 42 33 46
www.arlune.be

B3 - Bodange - AU FIL DU TEMPS

+32 (0)2 245 59 37
www.gite-aufildutemps.be

A2 - Daverdisse - LA MARAUDE

+32 (0)2 41 11 4 65
charles.boucher@skynet.be

D3 - Heinstert - LA FERME D'A YAAZ

+32 (0)479 30 73 59
www.balade-en-foret.be

D3 - Heinstert - AN DER PESCH

+32 (0)63 22 26 17
www.giteattert.be

C2 - Herbaumont - LES FRÊNES

+32 (0)61 68 82 73
joseph.gerard@hotmail.com

C3 - Les Fosses - LA PIMPRENELLE

+32 (0)63 43 36 76
tania.seynaeve@hotmail.com

C3 - Louftémont - CLAIRIÈRE ARDENNE

+32 (0)63 42 44 50
www.gites-clairiere-ardenne.be

C3 - Mellier - LE BLANC CAILLOU

+32 (0)63 43 34 56
bertemes.jacky@hotmail.fr

B2 - Redu - GITE AU MOULIN

+32 (0)84 38 95 02
users.skynet.be/giteaumoulin

C2 - Sainte-Ode - LA POMMERAIE

+32 (0)61 68 86 11
www.europaventure.be

B2 - Saint-Hubert - COULEURS D'ARDENNE

+32 (0)61 68 86 11
www.couleursdardenne.be

B2 - Smuid - LE PRÉ DU CERF

+32 (0)473 39 22 93
www.lepreducercf.be

C2 - Tenneville - LES TRAPPEURS

+32 (0)84 46 74 04
www.letrappeurs.be

C2 - Tillet - AU PIED DES BOULEAUX

+32 (0)61 68 86 61
info@aupieddesbouleaux.be

Jul'Cuistot

■ door **Mickaël Mathis**

Foto's © **FTLB/K.Hazard** en **Michaël Mathis** (p. 48)

Laten we beginnen... bij het begin en het personage kort voorstellen. Het woord dat meteen te binnen schiet, is onvermoeibaar. Julien Lapraille stapt namelijk recht van de schoolbanken de arbeidswereld in. We praten over zijn eerste job in restaurant 'Le nouveau Patin d'Or', waar hij alleen in de keuken staat als chef de partie koude en warme bereidingen. Dan gaat de jongeman verder met zijn levensverhaal, niet zonder een sprankel humor: *"Daarna werkte ik in de 'Mosconi', in een team van koks. Ik heb daar dikwijls moeten horen: 'Neem je tijd, Jul, het heeft geen zin om altijd zo snel te willen gaan en te rennen!' Maar ik had de indruk dat ik zat te niksen... Dus holde ik van de voorgerechten naar de hoofdgerechten en van de pasta's naar de desserts, langs de aperitieven. De anderen lachten met mij, maar de sfeer was altijd wel goed!"*

Vandaag werkt Julien niet meer in een restaurant, maar kok is hij nog wel... aan huis. Zoals hij zelf zegt: *"Meestal gaan de mensen naar het restaurant. Ik breng het restaurant naar de mensen."* Het principe is al goed ingeburgerd in de grote steden, maar niet in Belgisch Luxemburg. Waarom begon hij er dan toch aan? De jonge kok licht toe: *"Na mijn verblijf in Afrika (zie kader p.49), stelden mijn ouders voor om bij hen te werken. Maar mijn echte roeping kwam al snel weer boven..."*

Koken is een echte behoefte, een passie, die ik nu eenmaal moet beleven. Ik heb dus naar een oplossing gezocht om mijn werk te combineren met een 'extraatje' in de keuken. Alles viel op zijn plaats en dus verkoop ik overdag auto's en sta ik 's avonds in de keuken!". Meteen vertrouwt de jongeman ons glunderend toe dat zijn activiteit volop evolueert.

De keuken van A tot Z

Julien kan het zich veroorloven om te stellen dat zijn organisatie vandaag gesmeerd loopt. Eerst gaat hij bij de klanten thuis langs om de keuken te bekijken... en onaangename verrassingen te vermijden! Tijdens die eerste ontmoeting wordt ook gepraat over ieders smaak om het ideale menu te kunnen opstellen.

Wat de keukenruimte zelf betreft, past Jul'Cuistot zich aan alle omstandigheden aan. Hij heeft maar één richtlijn: de werkbladen moeten vrij zijn. *"Ik kom met al mijn instrumenten, en ik moet dus plaats hebben om ze te leggen."* En dan breed glimlachend: *"Ik herinner me nog een keuken waar ik met gebogen hoofd moest werken, omdat het plafond niet hoog genoeg was. Maar ik heb het overleefd!".* Julien is ook niet het soort kok dat zijn keukengeheimen angstvallig bewaart in een kluis. Hij deelt grif zijn

passie en ervaring met al wie dat wil. *"Ik vind het fijn als mensen bij mij in de keuken komen om mij vragen te stellen over mijn bereiding." Die gezelligheid is trouwens wat hem drijft. "Ik doe het zeker niet voor het geld, anders zou ik onder een brug leven. Ik wil vooral mensen ontmoeten en samen prettige momenten beleven."*

Van de selectie van de producten tot de bereiding, via het dresseren van de borden, Julien hecht veel belang aan een keuken van kwaliteit. Hij legt uit: *"Ik hou van een mooi bord. Natuurlijk zijn de smaken het belangrijkste, maar het is nog aangenamer als alles aantrekkelijk oogt! Daarom zeg ik aan de mensen dat ik pas echt creatief uit de hoek kan komen met een budget van 50 euro per persoon. Dat wil niet zeggen dat de producten minder goed zijn onder dat budget, maar ik kan dan niet bepaalde smaken vermengen die de moeite waard zijn om te ontdekken."* De jongeman wijst er ook nog eens op dat hij alleen staat in de keuken en dat hij oogstrelende borden kan serveren voor een tafelgezelschap tot veertien gasten. *"Een minimum van vier personen is ideaal. Een avondje met vrienden bijvoorbeeld."* Jul'Cuistot kookt ook wel tijdens de vakantie of voor een feestje. Maar vergeet niet dat hij het druk heeft en zich goed moet organiseren. Neem dus ruim op tijd contact met hem op.

Julien LAPRAILLE

Eenvoudig in
het dagelijks leven,
veeleisend
in de keuken

Julie Lapraille, alias 'Jul'Cuistot', is in drie woorden te beschrijven. Eerst 'gedrevenheid', want deze jongeman zit nooit stil... meer nog, lijkt wel onder stroom te staan. Ten tweede, 'passie', want daar draait het bij hem veel meer om dan om winst maken. En tot slot, 'eenvoud', die maakt dat sommige mensen beide benen op de grond houden en volop genieten van de momenten die het leven ze aanbiedt.

Jean-Luc Lanotte - Les Pâturages de la Semois
Les Bulles - +32 (0)61 32 99 34

Daniel Leblond - Redu
www.daniel-maraicher-bio.be.ma

De waarden van de streek

Om producten te kiezen, aarzelt de kok niet om er op uit te trekken en te speuren naar het beste op de markt. Een bezoek aan de producent ter plaatse is dus noodzakelijk. Zowel Julien met zijn liefde voor de traditionele keuken als de producenten met hun verknochtheid aan hun grondgebied, allemaal verdedigen ze met vuur de idee dat mensen graag de lokale smaken (her)ontdekken.

Volgens **Jean-Luc Lanotte, fokker-slager in Les Bulles** en vleesleverancier van Jul'Cuistot, grijpen mensen meer en meer terug naar het streek-eigen. *"Als er vlakbij kwaliteit is, waarom dan iets gaan zoeken waarvan de herkomst onbekend is?"* Volgens hem ligt de kracht van Belgisch Luxemburg net in die streekgebondenheid. *"Om mals en smakelijk vlees aan te bieden, moet je zelf willen telen, de nodige ruimte hebben en vooral veel geduld. Een dier moet zich goed voelen, voldoende kunnen eten, groeien en lopen."* Voor Julien staat het vast: *"Het vlees van Jean-Luc is zo gezond, dat je er met een koffielepeltje van zou kunnen eten!"*. Het bewijs is geleverd. De kleine handelszaak van Jean-Luc en zijn vrouw Régine trekt een clientèle aan dat de gelukkige eigenaars niet meteen hadden verwacht.

Op een heel ander gebied, maar ook ambachtelijk, werkt **Daniel Leblond als biologische groenteteler die**

dieren inzet voor het werk op het veld... Maar wat houdt dat precies in? Daniel geeft ons antwoord: *"Uit respect voor de aarde gebruik ik geen enkele chemische meststof. Bovendien vervuil ik niet, want ik teelt met mijn ezels!"* En ietwat grappend: *"Drie ezels zijn trouwens een stuk goedkoper dan drie tractors..."* Verder stelt de producent nog: *"Ezels zijn ook nauwkeuriger in hun gebaren dan trekpaarden"*. Voor Julien is de kwaliteit van de producten verzekerd, want Daniel biedt nooit groenten buiten het seizoen aan. En over zijn ervaring geeft de groenteteler nog mee: *"Belgisch Luxemburg is een streek die begrepen heeft dat de schijnwerper richten op het eigen grondgebied en de manier waarop zijn producenten werken, de kwaliteit van de producten bewijst."*

Dus Daniel, een tip voor goede groenten? *"Ik zou het niet mogen zeggen, want ik zal klanten verliezen, maar... Leg liever een moestuin dan een gazon aan!"* geeft de groenteteler lachend als antwoord. En dan iets ernstiger: *"Groenten moeten de tijd krijgen om zich te ontwikkelen, je kan niet sneller gaan dan de seizoenen."*

Geen chef, wel kok

Wie Julien de vraag stelt of hij van koken zijn broodwinning zou willen maken, krijgt het eenvoudige antwoord: *"Momenteel kan ik er geen hoofdberoep van maken. Ik heb ook al de vraag gekregen om kookles te*

geven. Ik wil wel graag mijn passie delen, maar ik wist niet zeker of ik een goede leraar kon zijn. Dus heb ik mijn concept getest en dat viel erg positief uit. Ik zal het zeker nog eens overdoen." De jonge kok mag dan wel een hyperactieve komiek zijn, als hij een gerecht bereidt, is hij op en top geconcentreerd. Gedaan met grapjes maken, met honderduit babbelen. Hij wordt zeer ernstig, want dat vraagt het vak. Pas na het eten laat hij de teugels vieren en taterst hij er als vanouds weer op los.

Jul'Cuistot heeft nog dromen zat, maar houdt beide voeten stevig op de grond. Nog een laatste opmerking: *"Ik wil geen 'Chef' genoemd worden. Want daarvoor moet je ervaring hebben en een naam hebben opgebouwd. Misschien ooit, maar nog niet meteen."* Dat is alles wat we Julien kunnen wensen, want ook al is hij nog geen grote Chef, hij is beslist een kok die niet met het hoofd in de wolken loopt.

Jul'Cuistot - Julien Lapraille

B-6724 Marbehan (Habay)

+32 (0) 473 36 33 07

julcuistot@gmail.com

<http://julcuistot.blogspot.be>

Marbehan • C3

VIDEOBONUS

We volgden de avonturen van Jul'Cuistot als kok aan huis. Ontdek ons videofilmje op <http://bit.ly/19zaywG>

“Het ging uitstekend, iedereen vond het eten erg lekker en Julien is ook altijd goedgezind.”

Het gezin Lefèvre ontving Julien Lapraille en zijn team voor het doopmaal van de kleine Thibault. De ervaring van een kok aan huis is zeer goed bevallen.

© Julien Lapraille

Een ingrijpende ervaring

In 2011 neemt Julien Lapraille deel aan de derde editie van 'The Bidvest World Chefs Tour Against Hunger' in Zuid-Afrika. Met de winst kunnen 300 kinderen vijf jaar lang drie keer per dag eten. Afrika maakt een diepe indruk op de jonge man, het wordt zijn mooiste culinaire, maar zeker ook menselijke ervaring. *“Hoewel het niet altijd makkelijk is om met Afrikanen te werken. Ze hebben niet dezelfde leefgewoontes als wij en stappen soms midden in een service op”,* geeft hij als voorbeeld.

Weekend van de
Landschappen
in Belgisch Luxemburg

LANDSCHAPPEN in
BEWEGING
27-28-29 SEPT 2013

■ door **Kevin Hazard**

**Talrijke animaties
in de natuur**

Verrukkelijk, verbazend, verkwikkend, rustgevend. Duizenden woorden kunnen we bedenken om de landschappen te beschrijven die Belgisch Luxemburg ons biedt. Ook de foto's die bij dit artikel horen, schetsen een wondere wereld. Maar de betovering van deze landschappen werkt pas echt als u ze persoonlijk bezoekt. Meer dan gewoon bekeken, moeten de landschappen worden gevoeld, beleefd, geroken zelfs. Zij zijn getuigen van de sporen die de Mens heeft achtergelaten. Ze zijn ook een sleutel om echt tot rust te komen in een wereld die alsmaar jachtiger wordt. Daarom is het Weekend van de Landschappen op 27, 28 en 29 september een niet te missen kans. Die drie dagen zetten de deur open voor een heuse ontdekking van de soms onvermoede natuurlijke juweeltjes in België.

Drie evenementen
van dit feestweekend
in de kijker

© OPT/J.L.Flemal - Laetis - CBAM/dcreation.be - Istockphoto/Lise Gagne - FTLB/Willems

www.weekendvandelandschappen.be

Het landschap vertaald...

Waarom zijn de landschappen van Belgisch Luxemburg zo poëtisch? Laten we een stukje droom ontrafelen, dankzij Juliette Denoyelle van het duidingscentrum van het Gaumese Lotharingen, het 'Centre d'Interprétation du Paysage de la Lorraine gaumaise', in Florenville.

Juliette is een jonge Noord-Franse. Tijdens haar studies in Rijsel en Lyon specialiseert ze zich in aardrijkskunde, het landelijk erfgoed en culturele opwaardering. In 2009 aarzelt ze niet om uit te wijken naar Florenville, als ze de kans krijgt om er onze landschappen te duiden. Een hinderpaal voor deze 'ch'ti' (bijnaam voor de Noord-Fransen)? *"Vooraf een kostbare troef. Het is beter om van ergens anders te komen, want dan is je blik objectiever."* Voor ze in het Lotharingse aankwam, had ze niet zoveel groen verwacht: *"Al die tinten groen, prachtig gewoon"*, vertrouwt ze ons toe. Volgens Juliette is *"elk landschap op zich ook in beweging. Landschappen evolueren voortdurend."* Zij die het geluk heeft om tegenover het uitzichtpunt van Florenville te werken, is daar een bevoorrechte getuige van: *"Soms, als*

Een jonge Française
speurt naar de parels van
onze landschappen... en
valt voor hun charme!

ik 's ochtends aankom, ligt er nevel over de vallei. Het is raadselachtig en sprookjesachtig tegelijk. In de loop van de dag lost die nevel op. Een beetje zoals het doek dat opgaat in de bioscopen vroeger. Landschappen onthullen zich ook telkens weer anders in de loop van het jaar. Elk seizoen geeft ze een authentieke afwisselende charme."

De bodem, de menselijke hand en de hemel beïnvloeden de landschappen. Het is een heel samenspel om de magie te doen werken.

Florenville • B4

Weekendinfo:

In het kader van het Weekend van de Landschappen nodigt het 'Centre d'Interprétation du Paysage' u uit om de schatten van de Gaumese landschappen1 te ontdekken op zaterdag 28 en zondag 29/09 om 15 uur. Dat kan vanuit het uitzichtpunt van Florenville dat uittorent boven de prachtige vallei van de Semois. Gratis
Maison du Tourisme du Pays de la Semois entre Ardenne & Gaume
Esplanade du panorama 1 te Florenville.
Vrij bezoek de rest van de dag.
Reserveren nodig op info@semois-tourisme.be
+32 (0)61 31 12 29

Het duidingscentrum vandaag en morgen

Het 'Centre d'Interprétation du Paysage' is een ruimte die de sleutels aanreikt om de geheimen van de landschappen te ontraadselen. De vaste ruimte is verdeeld in vier thema's: geologie, woud, landbouw en bebouwing. Er horen ook een videozaal en een pedagogische ruimte bij. Sinds kort is er een visiorama, met een klankband die toelichting geeft. Er zullen hier ook tijdelijke tentoonstellingen over de thema's van de landschappen, de fauna en de flora lopen.

Vanaf september 2013 zal de nieuwe animatrice van het centrum, Céline Vernel, pedagogische animatie aanbieden rond de vier thema's. Zoals ze zelf zegt: "Het doel is om interacties te hebben met de kinderen, en om ze de landschappen te doen ontdekken en uit te leggen, met uitwisselingen door allerlei dynamieken en via verschillende dragers... want dat is beste manier om te leren."

Esplanade du Panorama, 1 B-6820 Florenville
+32 (0)61 31 12 29 - info@semois-tourisme.be
www.cip-lorraine-gaumaise.com

Wanneer Legendes en Landschappen samengaan

Het circuit van de Legendes, dat in 2005 werd ingehuldigd, krijgt in september 2013 een tweede jeugd. Het werd herdoopt tot het circuit 'Cyclolégende', en leidt nu langs de route van de Legendes op de fiets! Het Weekend van de Landschappen zal de gelegenheid zijn voor de inhuldiging van het Natuurpark 'Haute-Sûre Forêt' van Anlier.

Laurence Libotte, de dynamische projectleidster van het Natuurpark, geeft een woordje uitleg: *"Vier lussen van 40 tot 60 km werden onlangs bewegwijzerd op een parcours van ongeveer 150 km. Bij iedere lus hoort een fiche, om het parcours in kwestie van naaldje tot draadje te ontdekken. Op de voorzijde staat de praktische info, met de route zelf, en op de achterzijde een lijst van de interessante plekje, voor een drankje of een hapje. De intrige van elke legende betreft altijd bekende locaties. Het is dus een uitstekend voorwendsel om dit uitgestrekte grensgebied te doen ontdekken."*

Op zondag 29 september vertrekken drie circuits aan het 'Maison du Parc'. Afhankelijk van uw moed kunt u ofwel de hele lus van 65 km afleggen, of de kortere lus van 45 km, of de lus voor gezinnen van 20 km. De circuits zullen fysiek bewegwijzerd zijn, maar kunnen ook gedownload worden op een digitale drager (app of in gpx-formaat), via de site www.parcnaturel.be. Langs dit parcours is uiteraard bevoorradings voorzien, en aan de aankomst is een bar en wachten ook enkele streekhapjes op u.

© FTLB/K.Hazard

Het park heeft zijn eigen bezoekerscentrum!

Ingehuldigd in 2012, is het bezoekerscentrum gevestigd in een oude molen. De vrede rust die de omgeving uitstraalt, wordt duidelijk bij het bekijken van de filmpjes, maquettes en tentoonstellingen. Verder verneemt men er ook alles over de geschiedenis, het erfgoed, oude ambachten, de gastronomie, cultuur en de bijzondere personages van de streek. Dit alles in een betoverend kader.

© Marc Angel

Weekendinfo:

Op zondag 29 september
Vertrek tussen 8 en 10 uur (9 uur voor de 65 km).
Duur: 5 uur voor lus 1, 3½ uur voor lus 2 en 1½ uur voor lus 3. Deelnemen is gratis. Reserveren noodzakelijk

Parc Naturel Haute-Sûre Forêt d'Anlier
Maison du Parc
Chemin du Moulin, 2 - B-6630 Martelange
+32 (0)63 45 74 77 - contact@parcnaturel.be
www.facebook.com/parc.naturelHSFA
www.parcnaturel.be

Martelange • C3

De Sûre

© Arnaud Quaranta

Muno zet de landschappen op muziek

Op zondag 29 september is Muno de place to be om te wandelen, te proeven en tegelijk naar muziek te luisteren. In het kader van het Weekend van de Landschappen in beweging, voert de toeristische dienst (Syndicat d'Initiative) u op ontdekking van 'La Roche à l'Appel', een site van geologisch en biologisch belang in het natuurreservaat van Muno. Omstreeks 16 uur is er een initiatie didgeridoo en natuurlijk ontbreken de lekkere streekproducten niet. De les is een originele activiteit, die misschien wel verast voor een Weekend van de Landschappen in Belgisch Luxemburg, maar toch ook weer niet. Jacqueline Bertaux, Voorzitster van het Syndicat d'Initiative vertelt ons waarom: *"Het verband tussen muziek en meer bepaald de keuze voor de didgeridoo en de landschappen in beweging, is gewoon dat het leven beweging is..."*

Bovendien liggen de wortels van de didgeridoo diep in de natuur. *"De oorsprong van de didgeridoo is gelinkt aan de cultuur van de Australische aboriginals. Zij gebruikten in het begin der tijden al stammen van de eucalyptusbomen die door de termieten waren uitgehold, als muziekinstrument."*

De klanken zijn diep, zinderend, raken de gevoelige snaar en beroeren ons diepste innerlijk. De didgeridoo bevordert het welbehagen, net als ook de natuur en de landschappen dat doen."

Alles is gezegd... Op dus naar Muno, u krijgt er geen spijt van. Geloof deze Ardenner maar op zijn woord!

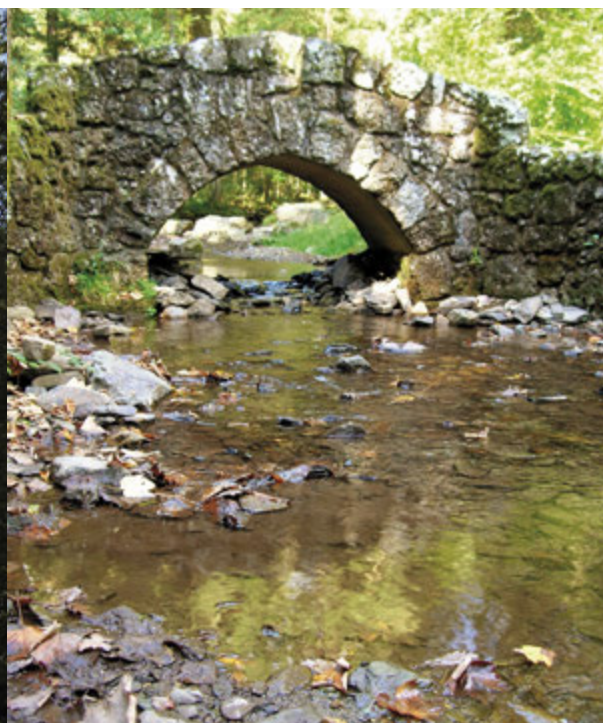
Weekendinfo:

Op zondag 29 september
Afspraak om 14 uur aan het SI van Muno,
Vertrek met het treintje 'Caroline' naar de Pont
des Roches. Daarna verder te voet naar 'La
Roche à l'Appel' en het toeristisch paviljoen.
Prijs : 3 euro (kind) et 4 euro (volwassene).
Inschrijven bij Jacqueline Bertaux
op +32 (0)471 63 00 32
jabertaux@hotmail.com
Organisatie : Syndicat d'Initiative de Muno

Muno • B4

La Roche à l'Appel en le pont des Roches

© iStockPhotos/Nullplus

LEUK VOOR LEKKERBEKKEN

De warme zomer heeft plaats gemaakt voor een milde herfst, draconische regimes zijn dus niet langer nodig voor de superslanke lijn. Dat is mooi meegenomen want de herfst heeft alles in huis om de smaakpapillen extra te verwennen. Bier, kaas, appels, brood, paddenstoelen ... allemaal lekkere dingen!

Deze lijst is lang niet volledig. Heel wat andere evenementen zoals **paddenstoelwandelingen** en **streekmarkten** staan vermeld op

WWW.LUXEMBURG-TOERISME.BE

BIER, BROOD en KAAS in DURBUY

Belgisch Luxemburg mag terecht fier zijn op haar bier, brood en kaas. Dat mag ook gezegd worden van Durbuy, het kleinste stadje van de wereld. En wanneer deze elementen worden samengebracht, dan is het feest voor iedereen!

Op 14 en 15 september viert Durbuy haar lokale lekkernijen. Deze twintigste editie van het "fête du terroir" wordt muzikaal omlijst, de toegang is gratis en het pasje, dat te koop is aan een democratische prijs, geeft recht op 10 degustaties + een glas van 15 cl.

Parc Roi Baudouin - B-6940 Durbuy
RSI Durbuy - +32 (0)86 21 24 28
info@durbuyinfo.be
www.durbuyinfo.be

SOEP- FESTIVAL in LA ROCHE-EN-ARDENNE

Dit festival verwent de smaakpapillen. Op 28 en 29 september kunnen de fans van dit culinaire soepfeest zich weer te goed doen aan talrijke bereidingen van zowel gereputeerde koks als van amateurs van lekkere smaken!

Smaken en regionale producten zijn een goede combinatie, te vinden op de traditionele smaakmarkt zaterdag. En vergeten we de restauranthouders van La Roche niet die actief meedoen met het festival door soepdegustaties op het menu te zetten!

De inkom is gratis, een betalend "soep-kommetje" laat je toe om "à volonté" van alle soepen te proeven.

Op zondag wordt naar goede gewoonte de beste soep verkozen!

Syndicat d'Initiative de La Roche
+32 (0)84 36 77 36
info@la-roche-tourisme.com
www.la-roche-tourisme.com

La POTÉE OSE in BARVAUX-S/OURTHE

In Barvaux-s/Ourthe kan je op 6 oktober een origineel evenement meemaken. La Potée Ose is een feestelijke dag, gewijd aan lokale stoofpotjes en de kookkunsten van onze keukenprinsen en -prinsessen. Op het programma: verhalen, concerten, culinaire ontdekkingen en streekproducenten. Proeven, lachen en de wedstrijd "Beste stoofpotje 2013" met talrijke prijzen!

Noteer eveneens op 05 en 06/10 het paddenstoelweekend in Bomal en het herfstfeest in Durbuy.

Office Communal du Tourisme
de Durbuy +32 (0)86 21 98 68
tourisme@durbuy.be
www.durbuy.be

HERFST- KOKKERELLEN in SAINT-HUBERT

Op 13 oktober van 9u30 tot 15u30 wordt er in het domein van Fournieu-St-Michel creatief gekookt met herfstvruchten. Samen met Christian Petit en Sabine Fossion ga je in de dichtbegroeide bermen op zoek naar fruit, bessen, steenvruchten, gedroogd fruit en al wat de natuur te bieden heeft. Het plukken en identificeren gebeurt in de voormiddag, in de namiddag worden de gevonden ingrediënten klaargemaakt ... en nadien uiteraard ook geproefd! Picknick niet vergeten. Prijs: 30€

+32(0) 84 34 59 73
crie@criesthubert.be
www.criesthubert.be

APPELFEEST in RACHECOURT

Rachecourt is een klein dorpje bij Aubange ... wie Rachecourt een beetje kent, kent er ook het appelfeest! Op 13 oktober wordt er naar jaarlijkse gewoonte een markt gehouden met appels en appelproducten, didactische stands over oude appelvariëteiten, straatanimatie, appelsap persen en eetgelegenheid.

José Bosseleer - +32 (0)63 67 58 03
jose.bosseler@skynet.be
www.rachecourt.be/_FR/_agenda.php

BRASSIGAUME in MARBEHAN

Twee dagen lang, kan je proeven van de beste bieren en kennismaken met hun meester-brouwers. Alleen echte brouwers worden geselecteerd en alles wordt in het werk gesteld zodat bierliefhebbers hier in optimale

omstandigheden kunnen proeven van de beste Belgische en internationale brouwsels. Brassigaume vindt plaats op zaterdag 19 oktober (14-23u.) en zondag 20 oktober (11-20u.). Vrije toegang. Complexe du Bois des Isles in Marbehan. Feesttent op de parking Bois des Isles.

www.brassigaume.be

AARDAPPEL- FEEST in FLORENVILLE

Florenville viert op 20 oktober het aardappelfeest. De trots van het stadje, de koningin-patat "la plate", overheerst die dag en alle kleine soortgenoten zijn uitgenodigd op het aardappelfeest en de streekmarkt. Afspraak op Place Albert Ier van 10 tot 18u.

M.T. Semois entre Ardenne et Gaume
+32 (0)61 31 12 29
info@semois-tourisme.be
www.semois-tourisme.be

JACHTFEEST en wildmarkt in BOUILLON

Jaarlijks wordt in Bouillon op 10 en 11 november een wildmarkt gehouden met jacht- en streekproducten. Een misviering met jachthoornblazers en dierenzegening staat ook op het programma.

Op zondag vertrekt de stoet om 14u00 aan het Bastion du Dauphin.

SI Bouillon - +32 (0)61 46 62 57
info@bouillon-initiative.be
www.bouillon-initiative.be

© Gérard Jadoul

BRONST WANDELINGEN

Trek je in september richting Ardennen, dan kan je de paringsrituelen van de herten vanop korte afstand meemaken. In Belgisch Luxemburg worden op talrijke plaatsen wandelingen georganiseerd die diep het bos intrekken om dit betoverend natuurfenomeen gade te slaan. Op eigen houtje het bos betreden is gevaarlijk. Sluit je daarom aan bij een begeleide wandeling met natuurgids. Die zorgt voor jouw veiligheid en deze van de dieren en bezorgt je meteen ook een leerrijke avond. Alle data op

WWW.LUXEMBURG-TOERISME.BE

Het vrijersseizoen van de koning van het bos kan je samen met andere leuke activiteiten combineren.

« **L'auberge Le Relais** » in **Corbion-sur-Semois** en het **CRIE** in **Fourneau-Saint-Michel** hebben enkele arrangementen uitgewerkt.

© FTLB/PWillems

HERFST WEEKEND

Van zaterdag 21/09 om 13u.
tot zondag 22/09 om 12u.

« September toont de eerste tekenen van de herfst: de zwaluwen verzamelen zich en zitten als noten op een notenbalk op de elektriciteitsdraden, bloemen worden zaden, paddenstoelen schieten uit de grond ... en de herten, normaal gezien schuchtere dieren, zijn op vrijersvoet en iedereen mag het horen! Wat hebt u nog meer nodig om deel te nemen aan een natuurweekend in het bosmassief van Saint-Hubert?»

Op het programma: plukken en klaar maken van bospaddenstoelen (met wild), hertenavond en vroege ochtendwandeling om te luisteren naar burlende herten, landelijk ontbijt in het bos met lokale producten, actieve wandeling in een veengebied in het bosmassief van St-Hubert ...

In groep van max. 16 volwassenen.
Een zachte prijs... 100€/persoon of 180€/koppel (logies en maaltijden inbegrepen).

CRIE du Fourneau-Saint-Michel
+32 (0)84 34 59 72
of +32 (0)473 27 42 87
crie@criesthubert.be
www.criesthubert.be

In AUBERGE Le RELAIS

In Le Relais in Corbion-sur-Semois staan dit najaar vier herfstarrangementen op het programma. Het eerste, **van 20 tot 22 september**, laat je kennismaken met de brouwerij van Orval en de geheimen van haar bier ... met 's avonds een bronstwandeling. Het tweede arrangement, geldig tussen **26 en 29 september**, bevat een bezoek aan het internationale marionettenfestival in Charleville, weer in combinatie met een bronstwandeling in het bos met

natuurgids. De laatste twee arrangementen zetten wild op het menu **van oktober tot december**. Steeds met overnachtingen en streekgebonden maaltijden inbegrepen.

Auberge Le Relais
Rue des Abbatis, 5
B-6838 Corbion-sur-Semois
+32 (0)61 46 66 13
info@hotellerelais.be
www.hotellerelais.be

WEEKEND VAN HET BOS EN HET HOUT

Dit groots opgezet evenement zet heel de hout- en bossector in de kijker. Dit jaar wordt er gefocust op de immense **Ardense bossen**, een innovatieve toeristische bestemming om te (her)ontdekken! Op **18, 19 en 20 oktober** kan je kennismaken met 1001 facetten van de houtverwerkende sector en profiteren van de "**Open bosverblijven**": een originele manier om te slapen, eten en te ontspannen op het ritme van het bos (zie artikel op pagina 40).

www.leweekenddubois.com

Onder de talrijke activiteiten die in de provincie plaatsvinden, onderscheidt Fourneau Saint-Michel zich met een brede waaier animaties in de prachtige Masblettevallei.

HOUTBEWERKING OP GROOTVADERS WIJZE

Op zondag **20 oktober**, vanaf 13 tot 17 uur, toont het openlucht-museum hoe hout vroeger verwerkt werd. Op het programma: bezems maken, houtdraaien, een oude zagerij in werking en - niet te vergeten - de bedrevenheid waar ze in Fourneau Saint-Michel fier op zijn: het maken van houten wielen. Andere handwerkers zorgen voor de recreatieve animatie: er worden houten beelden gemaakt op klassieke wijze maar ook met een boomzaag, er zijn gezelschapsspelen in hout, er is een maquette-maker, enz.

**Museum van het Waalse
landelijke leven**

B- 6870 Fourneau Saint-Michel
Mme Soenen Marie-Eve
+32 (0)84 21 08 90
musees@province.luxembourg.be
www.province.luxembourg.be

Adres van de redactie

Regards d'Ardenne c/o FTLB
 quai de l'Ourthe, 9
 B-6980 La Roche-en-Ardenne
 regardsdardenne@ftlb.be

Officieel orgaan van de Toeristische
 federatie van Belgisch Luxemburg
 VZW (FTLB) - Koninklijke maatschappij
 Tel.: +32 (0)84 411 011
 Fax : +32 (0)84 410 439
 info@luxembourg-tourisme.be

Verantwoordelijk uitgever

Sabine Vandermeulen
 Directeur FTLB - Quai de l'Ourthe, 9
 B-6980 La Roche-en-Ardenne
 D/2013/5046/7

Redactiecomité

Voorzitter: René Collin
 Hoofdredactrice: Anne Segers

Werken mee aan dit nummer:

Pascale Ghislain, Françoise Lutgen,
 Rita Dupont, Chistiane Dujardin,
 Pascal Willems, Jacques Cornerotte,
 Mickaël Mathis, Kevin Hazard

Correctie: Christiane Dujardin, France
 Perin, Carine Binet, Marjorie Dumont

Lay-out: Anne Segers

Vertaling: Lingua T -
 FTLB/ A.Goris/ R.Delaet/R. Oorschot

Coverfoto's: © FTLB/A.Segers
 (paard)/P.Willems (Lesse)/L.Aprosio
 (Hotton) - © Laëtis - Reportage 2012

Opplage: 8000 exemplaren
 Gratis

Druk: Imprimerie Exe (L)
 Blik op de Ardennen draagt zorg voor
 het milieu. Het magazine is gedrukt op
 papier dat afkomstig is van duurzaam
 beheerde bossen (PEFC) en van
 gecontroleerde en gecertificeerde
 loten.

Voor de artikelen is enkel hun auteur
 aansprakelijk.
 Reproductie, zelfs gedeeltelijk, van
 artikelen en illustraties die in Blik op de
 Ardennen verschenen, is verboden
 behoudens voorafgaand akkoord van
 de redactie.

Met de steun van
 de Provincie Luxemburg

www.arden-pow-wow.be

Mijn stam in Belgisch Luxemburg

De website voor families:

- De kleine ontdekkertjes (0-3 jaar)
- De avonturiers (3-6 jaar)
- De stoutmoedigen (6-12 jaar)

www.arden-break.be

Ertussenuit in Belgisch Luxemburg

*De website voor themaverblijven
 en goede ideeën à la carte...*

www.arden-nature.be

Belgisch Luxemburg, pittig en rustig!

*De website voor de natuurliefhebbers,
 te voet, met de MTB of te paard...*

U kunt deze brochures bestellen per post, mail of via www.luxembourg-toerisme.be
 Fédération touristique du Luxembourg belge - quai de l'Ourthe, 9 - B-6980 La Roche-en-Ardenne
 Tel. : +32 (0)84/411 011 - info@ftlb.be

- ☐ Algemene informatie
☐ Hotels

- ☐ Vakantiewoningen en gastenkamers
☐ Camping
☐ De natuur in galop

Naam : Voornaam :

Adres :

E-mail :

Tel :

© J.L. Brocart

In het volgende nummer...

■ Horecafeest voor fijnproevers!

Gastronomie en food professionals staan in de kijker. De gelegenheid om kennis te maken met de nieuwe generatie koks, hun expertise en innovatieve ideeën.

■ De weldaden van de lente

De eerste voorjaarsdagen zijn altijd momenten van puur geluk. De natuur komt weer tot leven samen met een heleboel kruiden en planten die goed zijn voor onze gezondheid. Daslook, berkensap, recepten, tips en waardevolle adviezen om de onschatbare voorjaarsrijkdommen te benutten.

■ Herdenkingstoerisme

Wij praten met getuigen uit de oorlog maar ook met mensen die de oorlogsgeschiedenis willen overbrengen zodat deze een plaats krijgt in ons collectief geheugen.

■ ■ ■

© FTLB/A. Segers

© FTLB/A. Segers

Om de volgende nummers van
Blik op de Ardennen gratis te
ontvangen, stuur ons je
volledige gegevens via de post
of e-mail naar:
regardsdardenne@ftlb.be
of bel op +32 (0)84/411 011

Fédération touristique du Luxembourg belge - www.luxembourg-tourisme.be

Regards d'Ardenne - FTLB
quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne

In 2014 krijgt "Blik op de Ardennen" een heel nieuwe look:

- meer pagina's,
- nieuwe rubrieken,
- nieuwe lay-out,

MAAR nog altijd met ontmoetingen en getuigenissen die de meerwaarde vormen van het magazine.

Aarzel niet om je te abonneren, het is gratis.